

IP BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA
SECȚIA STUDII ȘI CERCETĂRI

Studiului de nivel național

**„Evaluarea stării și dinamicii colecțiilor din bibliotecile
publice ale Republicii Moldova: provocări, tendințe și
perspective de dezvoltare”.**

Raport

Chișinău 2025

Echipa de lucru: Vera Osoianu, Victoria Vasilica, Angela Drăgănel, Elena Harconița

Consultanți: Aliona Muntean, Aliona Tostogan, Ludmila Corghenci

Realizarea studiului și interpretarea datelor: Angela Drăgănel

INTRODUCERE

Bibliotecile publice din Republica Moldova sunt veritabile centre comunitare, având un rol esențial în promovarea culturii și în asigurarea accesului liber și nelimitat la cunoaștere, gândire și informație [10, p.1]. Conform cadrului legal în vigoare, aceste instituții oferă tuturor membrilor comunității resurse informaționale, servicii și facilități orientate spre asigurarea accesului la informație, cunoaștere și învățare pe tot parcursul vieții, la dezvoltarea culturală și socială, la recreere, precum și la tehnologiile informaționale și cunoștințele necesare pentru utilizarea acestora [9, art.10 al.(1)].

Colecțiile de documente din biblioteci constituie baza serviciilor oferite utilizatorilor, iar calitatea, diversitatea și actualitatea lor sunt factori determinanți pentru relevanța instituției în comunitate. Datele statistice la nivel național permit evaluarea situației actuale. La sfârșitul anului 2024, bibliotecile publice dispuneau de o colecție de 14.918,1 mii unități materiale, din care doar 52,8% în limba română – un indicator scăzut raportat la 79,9% din populație care s-a declarat vorbitoare de limbă moldovenească și română la Recensământul populației și locuințelor din 2024. Această diferență evidențiază un dezechilibru semnificativ între structura lingvistică a colecțiilor și cea a comunității deservite [16].

Achizițiile din acest an au fost de 275,9 mii unități materiale. Nivelul achizițiilor rămâne modest, situându-se la doar 0,1149 unități materiale pe cap de locuitor – aproximativ 115 cărți la o mie de locuitori –, în timp ce IFLA/UNESCO recomandă 0,25 cărți per capita (250 de cărți la o mie de locuitori). Această insuficiență se reflectă direct în indicele mediu de circulație a colecției, care este de numai 0,5 în anul 2024 [4] – ceea ce înseamnă că, în medie, o carte este împrumutată doar o dată la doi ani.

Conform *Regulamentului privind selectarea, editarea și achiziția cărții naționale din mijloacele financiare alocate din bugetul de stat*, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 256/2013, Ministerul Culturii selectează și susține anual editarea a 80–90 de titluri de carte, achiziționând, în majoritatea cazurilor, câte 300 de exemplare din fiecare titlu. În total, între 20000 și 25000 de exemplare sunt distribuite anual, gratuit, bibliotecilor publice, în vederea completării colecției de carte. Totuși, procedura de selecție a titlurilor necesită îmbunătățiri, inclusiv prin consultarea reprezentanților Sistemului Național de Biblioteci și a beneficiarilor, pentru a asigura o mai bună aliniere cu interesele reale ale publicului. De asemenea, numărul de 300 de exemplare per titlu este insuficient pentru a acoperi în mod echitabil necesitățile întregului Sistem Național de Biblioteci [17, p.19].

În contextul schimbărilor tehnologice și sociale, este necesară, totuși, o evaluare complexă a stării și dinamicii colecțiilor pentru a identifica tendințele actuale, provocările și direcțiile strategice de dezvoltare.

Studiul național „*Evaluarea stării și dinamicii colecțiilor din bibliotecile publice ale Republicii Moldova: provocări, tendințe și perspective de dezvoltare*” și-a propus să realizeze o analiză documentată a situației curente, evidențiind principalele provocări și conturând direcții strategice menite să sprijine consolidarea colecțiilor. În încheierea raportului, sunt prezentate propuneri clare și aplicabile pentru îmbunătățirea procesului de dezvoltare a colecțiilor, în concordanță cu standardele internaționale de bune practici și cu cerințele reale ale comunităților pe care bibliotecile le deservesc.

METODOLOGIA CERCETĂRII

Scopul studiului este de a analiza dinamica colecțiilor de documente din bibliotecile publice din Republica Moldova, având în vedere schimbările demografice, tehnologice și culturale. Studiul va oferi o bază empirică solidă pentru dezvoltarea unor politici eficiente de gestionare a colecțiilor, orientate spre utilizator și în acord cu bunele practici internaționale.

Obiectivele generale ale cercetării:

- 1. Evaluarea stării colecțiilor de documente din bibliotecile publice;**
- 2. Evaluarea concordanței colecțiilor cu profilul utilizatorilor din bibliotecile publice;**
- 3. Elaborarea unui set de recomandări pentru gestionarea și dezvoltarea eficientă a colecțiilor.**

Obiectivul 1. Evaluarea stării colecțiilor de documente din bibliotecile publice

- Ipoteza 1: Colecțiile de documente din bibliotecile publice sunt insuficient actualizate, ceea ce poate afecta relevanța și utilitatea lor pentru utilizatori.**
- Ipoteza 2: Starea fizică a documentelor din bibliotecile publice este precară, iar acest lucru poate influența accesibilitatea și utilizarea lor de către public.**

Obiectivul 2. Evaluarea concordanței colecțiilor cu profilul utilizatorilor din bibliotecile publice

- Ipoteza 1: Colecțiile de documente din bibliotecile publice nu corespund nevoilor și intereselor majorității utilizatorilor, ceea ce poate duce la o utilizare scăzută a acestora.**

- **Ipoteza 2: Profilul utilizatorilor din bibliotecile publice a evoluat semnificativ în ultimii ani, iar colecțiile nu au fost adaptate corespunzător pentru a răspunde noilor tipuri de cerințe informaționale.**

Obiectivul 3 Elaborarea unui set de recomandări pentru gestionarea și dezvoltarea eficientă a colecțiilor

- **Ipoteza 1: Implementarea unui set de recomandări pentru gestionarea și dezvoltarea colecțiilor va îmbunătăți semnificativ utilizarea și accesibilitatea documentelor în bibliotecile publice.**
- **Ipoteza 2: Recomandările pentru dezvoltarea colecțiilor vor contribui la o diversificare a resurselor informaționale disponibile, satisfăcând mai bine nevoile utilizatorilor din diverse grupuri demografice.**

Studiul și-a propus să identifice:

- 1. Starea actuală a colecțiilor din bibliotecile publice – oferă o imagine clară asupra gradului de uzură, relevanței, actualității și diversității colecțiilor existente în bibliotecile publice.**
- 2. Gradul de adecvare a colecțiilor la profilul utilizatorilor – analizează măsura în care documentele disponibile corespund nevoilor, intereselor și cerințelor comunității deservite, evidențiind posibile lacune sau domenii supra-reprezentate.**
- 3. Factorii care influențează dezvoltarea colecțiilor – evidențiază impactul politicilor de achiziție, al finanțării, al tendințelor de lectură și al cererii utilizatorilor asupra structurii colecțiilor.**
- 4. Problemele și provocările în gestionarea colecțiilor – identifică dificultăți legate de selecție, casare, digitalizare și accesibilitate.**
- 5. Strategiile și recomandările pentru dezvoltarea eficientă a colecțiilor – propune soluții pentru îmbunătățirea calității și relevanței colecțiilor de documente, inclusiv prin diversificarea surselor de achiziție, colaborarea interbibliotecară și integrarea resurselor digitale.**

Studiul a inclus o metodologie mixtă de cercetare, combinând instrumente cantitative și calitative. A fost aplicat un chestionar adresat responsabililor de colecții, iar suplimentar au fost organizate patru focus-grupuri, cu participarea reprezentanților din 37 de Centre Biblioteconomice Teritoriale și a conducătorilor de biblioteci publice. De asemenea, a fost elaborat și completat un tabel partajat în Google Drive, intitulat „*Structura colecțiilor bibliotecilor publice din Republica*

Moldova”, care a facilitat colectarea și centralizarea datelor relevante privind colecțiile de documente.

EȘANTION NAȚIONAL

Eșantionul utilizat în acest studiu a fost neprobabilistic, intenționat (deliberat) și stratificat.

- **Neprobabilistic – participanții au fost selectați în mod intenționat pentru a răspunde obiectivelor cercetării.**
- **Intenționat (deliberat) – au fost aleși direct respondenții relevanți: responsabilii de colecții din Centrele Biblioteconomice Teritoriale și managerii de bibliotecă, participanți la 4 focus grupuri.**
- **Stratificat – eșantionul a fost împărțit în două grupuri distincte:**
 - **Chestionar – destinat responsabililor de colecții ;**
 - **Focus-grupuri – responsabilii de colecții din Centrele Biblioteconomice Teritoriale și managerii bibliotecilor publice (4 grupuri).**

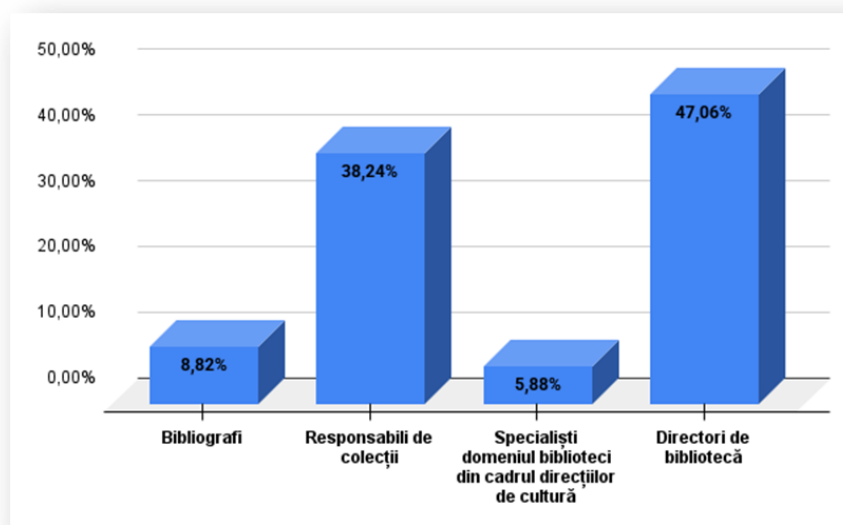
COLECTAREA DATELOR

Instrumentele utilizate în procesul de cercetare – *Chestionarul și Ghidul de moderare pentru focus-grupuri* – sunt prezentate în anexele 1 și 2 ale acestui document. Datele au fost colectate prin intermediul unui chestionar elaborat special în acest scop și distribuit prin platforma Google Forms. În prealabil, a avut loc o ședință de organizare, dedicată mobilizării persoanelor responsabile și clarificării aspectelor metodologice privind completarea chestionarului. Ulterior, au fost desfășurate patru focus grupuri, implicând managerii a 37 de biblioteci publice municipale, raionale și orășenești, selectați pe criterii zonale. Discuțiile s-au desfășurat online, conform unui grafic elaborat anterior, au fost înregistrate și pentru fiecare s-a elaborat un proces-verbal.

DATE DEMOGRAFICE

Analiza structurii respondenților relevă o distribuție clară pe funcții și grupe de vârstă. Astfel (Diagrama nr. 1), 38,2% dintre participanți dețin funcția de responsabili de colecție, 8,8% sunt bibliografi, iar 5,9% reprezintă specialiști în domeniul bibliotecilor din cadrul direcțiilor de cultură. Cea mai numeroasă categorie este constituită de managerii bibliotecilor publice – centre biblioteconomice teritoriale, care alcătuiesc 47,1% din totalul respondenților.

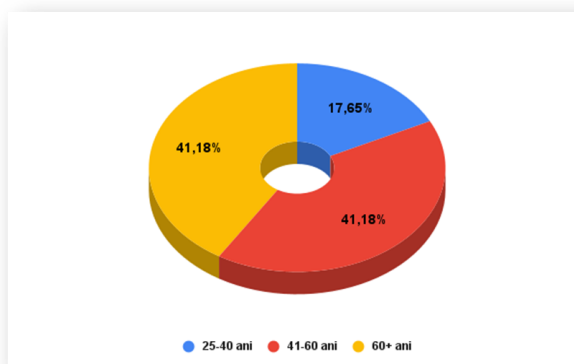
Diagrama nr. 1 Repartiția respondenților după funcția ocupată

Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

Din perspectiva demografică (Diagrama nr. 2), 17,6% dintre respondenți sunt tineri specialiști, în timp ce 41,2% se încadrează în grupa de vârstă 41–60 ani și un procent egal, 41,2%, depășește pragul de 60 de ani. Această structură sugerează o reprezentare echilibrată între generații, cu o prezență semnificativă a specialiștilor cu experiență consolidată.

Diagrama nr. 2 Repartiția respondenților după vârstă

Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

Toți respondenții au oferit răspunsuri bazându-se pe cunoștințele și experiența lor profesională, ceea ce conferă datelor obținute un grad sporit de validitate și relevanță pentru obiectivele cercetării.

I. EVALUAREA STĂRII COLECȚILOR DE DOCUMENTE

În acest compartiment au fost urmărite două aspecte esențiale:

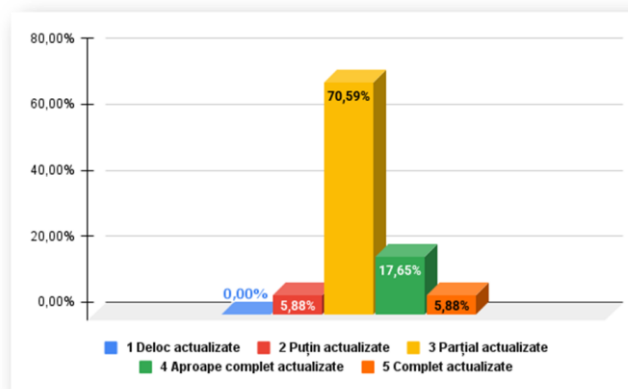
A. Actualizarea colecțiilor

B. Starea fizică a documentelor

Analiza gradului de actualizare a colecțiilor din bibliotecile publice ale Republicii Moldova, realizată pe baza a șase întrebări de cercetare, a debutat cu întrebarea: „În ce măsură considerați că documentele din colecția bibliotecii sunt actualizate?”. Respondenții au utilizat o scală de apreciere cu cinci trepte, unde 1 semnifică *deloc actualizate*, iar 5 – *complet actualizate*.

Rezultatele relevă că aproximativ două treimi dintre colecții (70,6%) sunt percepute ca *parțial actualizate* (Diagrama nr. 3), ceea ce indică efectuarea unor acțiuni neregulate și neconectate într-un program coerent de reînnoire. Acest fapt pune în evidență riscul diminuării relevanței colecției documentare, în special în domeniile supuse unui ritm accelerat de înnoire a cunoștințelor. Totodată, 17,6% dintre respondenți consideră colecțiile *aproape complet actualizate*, semnalând existența unor strategii bine definite, însă aplicate doar în anumite biblioteci. Proporția foarte redusă, de 5,9%, a colecțiilor evaluate drept *complet actualizate* demonstrează existența unor exemple izolate de gestionare performantă, care ar putea constitui modele utile pentru sistemul bibliotecar național.

Diagrama nr. 3 Gradul de actualizarea colecțiilor din bibliotecile publice din Republica Moldova

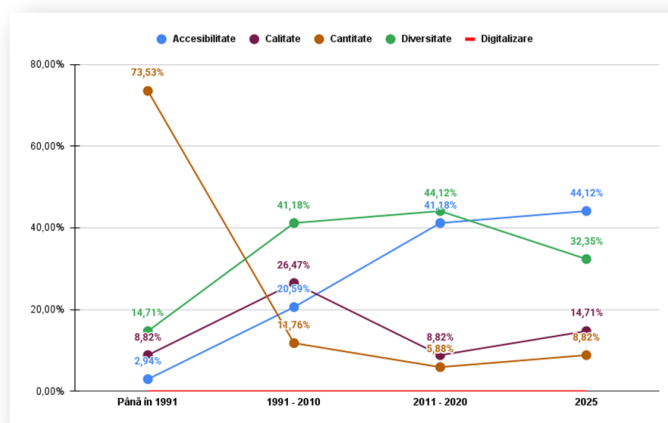

Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

În același timp, 5,9% dintre colecții au fost descrise drept *puțin actualizate*, ceea ce evidențiază zone vulnerabile ce necesită intervenții suplimentare. Nicio colecție nu a fost considerată *deloc actualizată*, ceea ce sugerează că bibliotecile depun eforturi, chiar dacă resursele disponibile sunt limitate. Această evaluare arată că, deși există inițiative de reînnoire a colecțiilor, majoritatea bibliotecilor nu au încă o strategie completă și sistemică de dezvoltare a colecțiilor.

Cea de-a doua întrebare a vizat examinarea evoluției colecțiilor bibliotecilor publice pe intervale de timp distincte – până în 1991, între 1991–2010, 2011–2020 și anul 2025 – în raport cu cinci indicatori de bază: *cantitate*, *calitate*, *diversitate*, *accesibilitate* și *digitalizare*. Interpretarea răspunsurilor relevă o schimbare semnificativă în prioritățile și direcțiile de dezvoltare ale bibliotecilor, reflectând procesul lor de adaptare la cerințele unei societăți aflate într-o permanentă transformare. Cei cinci indicatori analizați oferă o imagine dinamică asupra modului în care colecțiile au fost construite, diversificate și modernizate de-a lungul diferitelor etape istorice.

Diagrama nr. 4 *Gradul de evoluție a stării colecțiilor din bibliotecile publice din RM*

Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

Până în 1991: accent pe *cantitate*

În perioada sovietică, *cantitatea* reprezenta unul dintre criteriile principale urmărite în dezvoltarea colecțiilor, aspect confirmat de 73,5% dintre respondenți (Diagrama nr. 4 și Tabelul nr. 1). Această orientare reflecta politicile culturale ale epocii, axate pe extinderea colecțiilor și pe includerea titlurilor considerate prioritare la nivel ideologic. Indicatorii de *calitate* (8,8%) și *diversitate* (14,7%) erau valorizați într-o măsură mai redusă, iar aspectele privind *accesibilitatea* (2,9%) și *digitalizarea* (0%) nu constituiau obiective majore în contextul istoric respectiv.

1991–2010: accent pe *diversitate* și tranziție

După 1991, odată cu independența Republicii Moldova și tranziția spre economia de piață, bibliotecile au început să-și reorienteze politicile de achiziție. Se observă o scădere a *cantității* (11,7%) și o creștere semnificativă a *diversității* (41,2%) și *calității* colecțiilor (26,5). Este o perioadă marcată de încercări de adaptare la noile realități, inclusiv prin introducerea unor colecții internaționale și apariția primelor colecții în limba română cu grafie latină, dar și

de începutul interesului pentru *accesibilitatea* colecțiilor (20,6%), reflectând totodată o atenție mai sporită la nevoile utilizatorilor.

2011–2020: orientare spre utilizator și incluziune

Această perioadă este marcată de o orientare clară către necesitățile utilizatorilor, ceea ce explică ponderea crescută a indicatorului *accesibilitate* (41,1%), aproape egală cu *diversitatea* (44,1%). În mod interesant, *calitatea* scade din nou la 8,8%, ceea ce ar putea indica provocări legate de finanțare sau dificultăți în selecția riguroasă a resurselor. *Digitalizarea* rămâne în continuare la 0%, sugerând că, deși accesul fizic la colecții s-a îmbunătățit, transformarea digitală nu a fost încă prioritară.

Anul 2025: spre colecții *accesibile* și *diversitate*

Analiza situației curente arată că respondenții continuă să acorde prioritate *accesibilității* (44,1%) și *diversității* (32,3%). Acest lucru reflectă eforturile continue ale bibliotecilor de a deveni spații incluzive, adaptate publicului larg și nevoilor comunității. Deși *digitalizarea* nu este încă menționată (0%), semnalul este clar: infrastructura și strategiile urmează să se axeze tot mai mult pe accesul facil și variat la resurse, ceea ce poate crea premisele unei digitalizări accelerate în viitorul apropiat. De asemenea, indicatorul *calitate* înregistrează o ușoară creștere (14,7%), ceea ce poate reflecta o conștientizare crescândă a importanței evaluării riguroase și selective a resurselor informaționale, concomitent cu *diversificarea* colecțiilor.

Tabelul nr. 1 Gradul de evoluție a stării colecțiilor din bibliotecile publice din Republica Moldova

Perioada	Cantitate	Calitate	Diversitate	Accesibilitate	Digitalizare
Până în 1991	73,53%	8,82%	14,71%	2,94%	0%
1991–2010	11,76%	26,47%	41,18%	20,59%	0%
2011–2020	5,88%	8,82%	44,12%	41,18%	0%
Anul 2025	8,82%	14,71%	32,35%	44,12%	0%

Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

Datele analizate arată un parcurs evolutiv coerent, de la o abordare *cantitativă centralizată*, „care nu putea ține cont de necesitățile reale ale unei biblioteci”[11, p.79], la una

calitativ-diversificată, orientată spre *accesibilitate*. Deși *digitalizarea* încă nu este percepută ca un indicator dominant, este de așteptat ca în anii următori aceasta să devină o prioritate strategică, în concordanță cu transformările digitale globale. Bibliotecile, inclusiv cele publice, sunt astfel în plină tranziție spre un model hibrid și centrat pe utilizator, unde echilibrul între *calitate*, *diversitate* și *accesibilitate* va defini relevanța și sustenabilitatea colecțiilor.

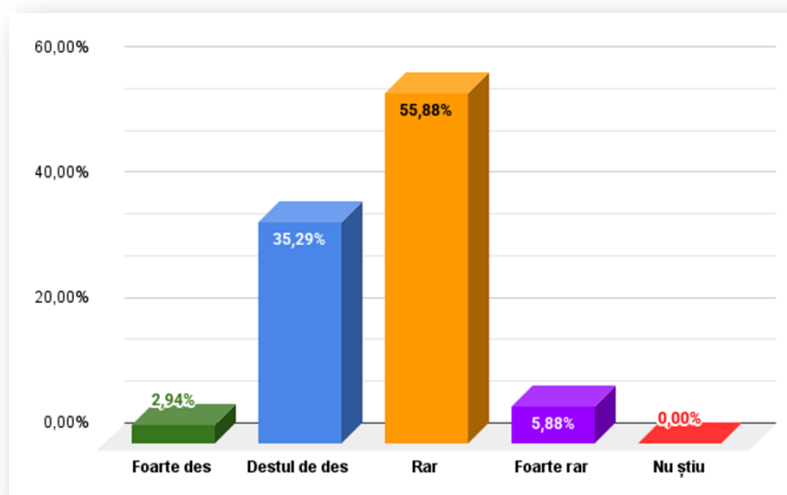
Conform datelor statistice pentru anul 2024, rata medie de înnoire a colecțiilor de publicații din bibliotecile publice este de 54 de ani, un nivel considerabil mai mare decât cel recomandat de IFLA/UNESCO, care indică un interval optim de 7-10 ani. Situația variază semnificativ între teritorii: cel mai ridicat (și critic) indice se înregistrează în bibliotecile publice din raionul Dondușeni – 201 ani, în timp ce cel mai favorabil nivel se observă în raionul Strășeni – 16 ani.

Chiar dacă valorile actuale rămân departe de standardele internaționale, tendința este una pozitivă: în 2024, rata medie de înnoire s-a îmbunătățit considerabil față de anul 2023, când media era de 79 de ani, semnalând o reluare a procesului de actualizare a resurselor documentare și o gestionare mai activă a colecțiilor [4].

În acest context, a fost adresată cea de a treia întrebare „*În ce măsură considerați că documentele din colecția bibliotecii Dvs. sunt actualizate în funcție de ultimele apariții editoriale?*”.

Datele obținute evidențiază faptul că procesul de actualizare a colecțiilor bibliotecilor publice în funcție de ultimele apariții editoriale se realizează, în majoritatea cazurilor, cu o frecvență redusă. Astfel, 55,9% (Diagrama nr. 5) dintre respondenți au indicat că această activitate are loc „*rar*”, iar 5,9% – „*foarte rar*”. Doar 2,9% au menționat că actualizarea se produce „*foarte des*”, în timp ce 35,3% au optat pentru varianta „*destul de des*”. Niciun respondent nu a selectat opțiunea „*nu știu*”, ceea ce denotă un nivel înalt de conștientizare a situației reale.

Diagrama nr. 5 *Gradul de actualizare a colecțiilor bibliotecilor publice în funcție de ultimele apariții editoriale*

Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

Această distribuție relevă o tendință clară: actualizarea colecțiilor cu apariții editoriale recente constituie o practică sporadică în bibliotecile publice. Situația indică existența unor dificultăți sistemice, cel mai probabil determinate de resursele financiare limitate, de mecanismele de achiziție sau de lipsa unor informații suficiente privind noutățile editoriale.

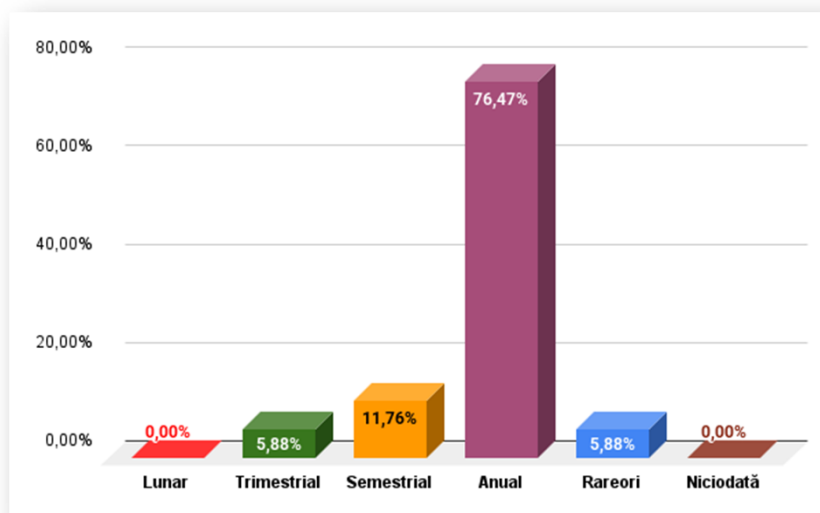
Pe de altă parte, procentul relativ mai mare al celor care au ales răspunsul „*destul de des*” (35,3%) indică faptul că există un segment de biblioteci capabile să mențină un ritm mai adecvat de actualizare a colecțiilor, ceea ce poate constitui un reper pentru bune practici.

Rezultatele confirmă că, la nivel general, actualizarea colecțiilor bibliotecilor publice cu ultimele apariții editoriale este un proces preponderent sporadic și insuficient, fapt care poate afecta atractivitatea și relevanța colecțiilor pentru utilizatori. Se impune, în consecință, identificarea unor mecanisme de susținere financiară și profesională care să permită asigurarea unui acces mai constant la producția editorială recentă.

Periodicitatea *efectuării achizițiilor sau completării colecțiilor bibliotecilor publice* a fost analizată în baza răspunsurilor la cea de a patra întrebare. Majoritatea covârșitoare a respondenților (76,5%) efectuează achizițiile *anual* (Diagrama nr. 6). Aceasta sugerează o practică planificată, determinată de bugete anuale sau de politici instituționale care pun accent pe achizițiile mari, odată pe an, în loc de multiple achiziții mai mici. *Semestrial* (11,7%) și *trimestrial* (5,9%) indică existența unor practici mai flexibile sau adaptive, dar minoritare. *Rareori* (5,9%) sugerează că un segment mic operează la nevoie, fără un calendar fix, ceea ce poate indica nevoi foarte specifice sau resurse foarte limitate. Nici o bibliotecă n-a menționat

achiziții *lunare* (0%) sau că nu fac achiziții *niciodată* (0%), ceea ce denotă că toți respondenții recurg cel puțin la achiziții ocazionale, dar nimeni nu face acest lucru cu frecvență foarte mare sau deloc.

Diagrama nr. 6 Periodicitatea completării colecțiilor

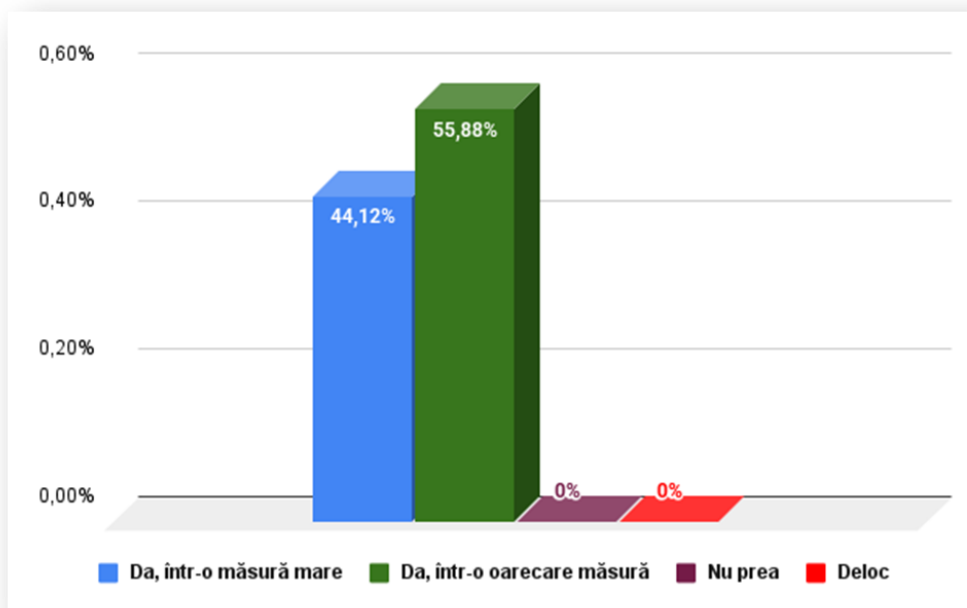
Sursa: *Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului*

Diagrama nr. 6 evidențiază faptul că majoritatea bibliotecilor publice realizează achiziții anuale, iar un număr mai redus recurge la achiziții semestriale sau trimestriale, ceea ce indică o ritmicitate scăzută în procesul de completare a colecțiilor. Această frecvență redusă, influențată de bugete fixe și politici de dezvoltare a colecțiilor rigide, limitează capacitatea bibliotecilor de a răspunde rapid nevoilor emergente ale utilizatorilor și afectează menținerea actualității informaționale. Deși achizițiile planificate anual sunt eficiente în contextul unei finanțări predictibile, lipsa flexibilității reduce adaptabilitatea sistemului. În acest sens, diversificarea strategiilor de achiziție și dezvoltarea unor mecanisme alternative de finanțare pot contribui la reducerea decalajelor informaționale. Nu este posibilă crearea unor colecții optimale ori superflue, ci doar a celor cu diverse lacune, insuficientă ca varietate de titluri și număr de exemplare. [6, p.200].

Întrebarea „*Considerați că lipsa actualizării documentelor afectează relevanța informațiilor oferite?*” (Diagrama nr. 7) a evidențiat un consens puternic în rândul respondenților: 100% consideră că lipsa actualizării are un impact negativ asupra relevanței informațiilor. Mai exact, 55,9% dintre participanți au răspuns cu „*Da, într-o oarecare măsură*”, iar 44,1% cu „*Da, într-o măsură mare*”. Astfel, majoritatea percep impactul ca fiind moderat, însă aproape jumătate dintre respondenți îl consideră semnificativ.

Este important de remarcat că opțiunile „Nu prea” și „Deloc” nu au înregistrat niciun răspuns, ceea ce subliniază faptul că fenomenul este recunoscut unanim ca o problemă reală și de actualitate.

Diagrama nr. 7 Impactul lipsei actualizării documentelor asupra relevanței informațiilor oferite

Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

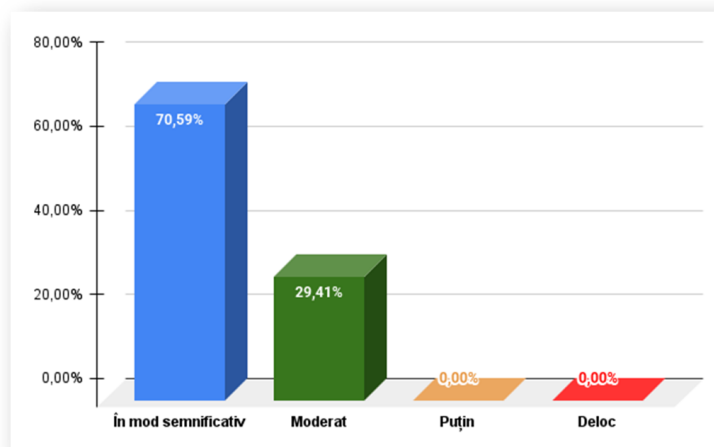
Rezultatele indică o conștientizare ridicată a importanței actualizării documentelor pentru menținerea relevanței informațiilor. Într-o perspectivă de viitor, acest lucru poate fi folosit ca argument puternic pentru planificarea unor politici clare de actualizare periodică și pentru mobilizarea resurselor necesare.

Indicele mediu de lectură pentru anul 2024, în bibliotecile publice, este de 12,28. Cele mai performante în acest sens sunt bibliotecile din raionul Ungheni – 21,87, în timp ce la polul opus se situează cele din raionul Cahul – 5,22.

Această diferență semnificativă între teritorii evidențiază legătura directă dintre *calitatea și actualitatea colecțiilor și nivelul de activitate al utilizatorilor*. În sprijinul acestei concluzii, analiza privind influența colecțiilor asupra utilizatorilor și a împrumutului de documente arată o percepție unanimă: toți respondenții consideră că actualitatea colecției are un impact direct asupra frecvenței utilizării și a împrumutului de publicații. Mai mult de două treimi dintre participanți (70,6%) (Diagrama nr. 8) apreciază că influența este *semnificativă*,

iar aproape o treime (29,4%) – *moderat*. Niciun respondent nu a minimalizat importanța acestui factor.

Diagrama nr. 8 Impactul actualizării colecțiilor asupra numărului de utilizatori și împrumut de publicații

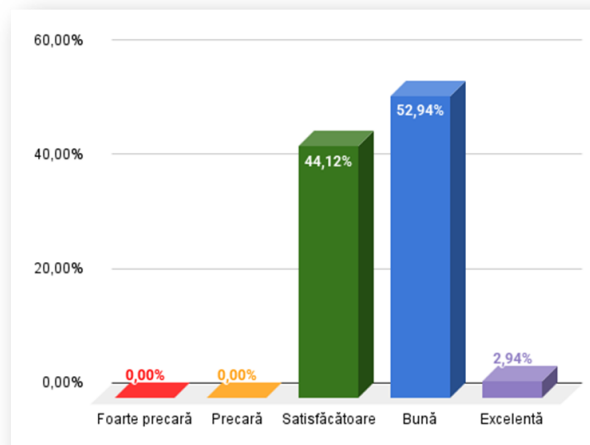

Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

Aceste date confirmă faptul că nivelul de actualizare al colecțiilor reprezintă un factor determinant atât pentru atractivitatea bibliotecii, cât și pentru intensitatea utilizării resurselor sale.

Cel de-al doilea subiect investigat a fost *starea fizică a documentelor*, analizată prin intermediul a patru întrebări. Prima dintre acestea a vizat aprecierea stării fizice generale a documentelor din colecțiile bibliotecilor din rețea. Respondenții au fost invitați să selecteze o singură opțiune pe o scală de la 1 la 5, unde: 1 a reprezentat „foarte precară”, iar 5 a reprezentat „excelentă”. Calificativul *excelent* (Diagrama nr. 9) a fost acordat unei proporții nesemnificative din colecții – 3,0%. Majoritatea respondenților apreciază starea fizică a colecțiilor din bibliotecile unde activează ca fiind *bună* – 52,9% și *satisfăcătoare* – 44,1%. Un aspect pozitiv este inexistența percepției asupra colecțiilor ca fiind în condiții fizice *precare* sau *foarte precare*.”

Diagrama nr. 9 Starea fizică generală a documentelor, în opinia specialiștilor

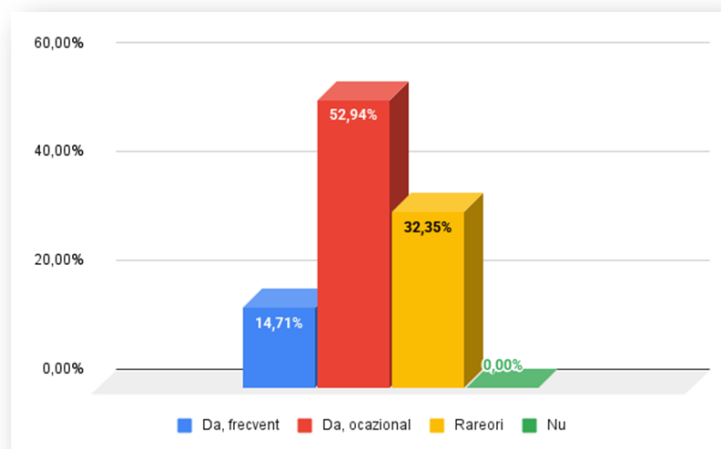

Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

Se poate afirma că starea fizică a documentelor din bibliotecile publice este, în general, bună, dar necesită îmbunătățiri pentru a atinge nivelul de excelență și pentru „asigurarea unei existențe cât mai îndelungate a tuturor categoriilor de documente...”[3, p. 35].

Dat fiind faptul că respondenții acestui studiu au fost în mare *parte responsabili de colecții din biblioteci*, aceștia au putut răspunde cu ușurință la întrebarea „*Observați deteriorări (de ex. pagini rupte, cotor deteriorat, mărire a uzurii) în documentele împrumutate frecvent?*”, fapt ce confirmă că ei monitorizează permanent starea colecțiilor. Rezultatele arată că (Diagrama nr. 10) 14,71% dintre respondenți observă deteriorări *frecvent*, 52,94% le constată *ocasional*, iar 32,35% doar *rareori*. Opțiunea „*Nu*” nu a înregistrat niciun răspuns, ceea ce sugerează că toți participanții confirmă existența fenomenului de uzură a documentelor, în diferite grade de intensitate.

Diagrama nr. 10 Observarea deteriorărilor documentele frecvent împrumutate (pagini rupte, cotor deteriorat, uzură crescută)

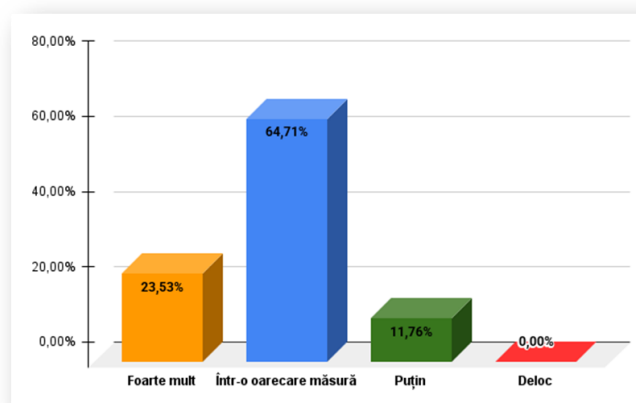

Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

Această distribuție evidențiază faptul că, deși deteriorările nu sunt percepute ca fenomen general, ele constituie o realitate constantă în procesul de circulație a publicațiilor și reclamă măsuri de prevenire și conservare adaptate frecvenței de utilizare a documentelor.

Influența stării fizice precare a documentelor din biblioteci asupra deciziei utilizatorilor de a le împrumuta a fost investigată prin întrebarea: „*Considerați că starea fizică precară a documentelor influențează negativ decizia de a utiliza și împrumuta a utilizatorilor?*”. Rezultatele arată că bibliotecarii sunt conștienți de faptul că utilizatorii preferă cărțile noi, bine păstrate și actuale. Nu s-a înregistrat niciun răspuns de tip *deloc*. Majoritatea respondenților (64,7%) (Diagrama nr. 11) au apreciat că influența este *într-o oarecare măsură*, 23,5% *foarte mult*, iar 11,8% – *puțin*.

Diagrama nr. 11 Impactul gradului de uzură a documentelor asupra deciziei utilizatorilor de a le împrumuta

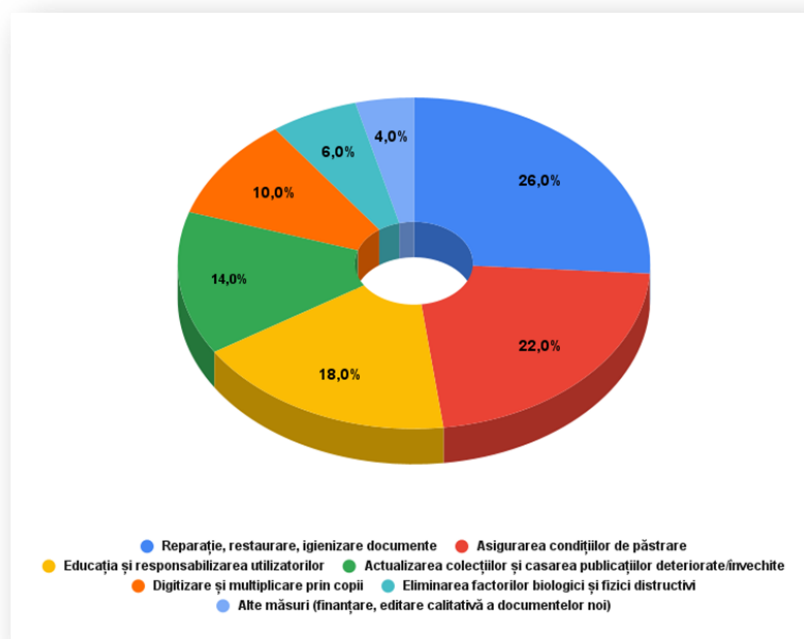

Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

Rezultatele evidențiază că starea fizică a documentelor influențează semnificativ decizia utilizatorilor de a le utiliza și împrumuta, iar majoritatea bibliotecarilor recunosc preferința publicului pentru materiale noi și bine întreținute. Acest fapt subliniază necesitatea unei politici constante de conservare și reînnoire a colecțiilor, precum și implementarea unor strategii eficiente de restaurare și păstrare a documentelor, pentru a crește atractivitatea și accesibilitatea acestora pentru utilizatori.

Ultima întrebare din acest compartiment a avut caracter deschis. La întrebarea „*Ce măsuri preventive sau corective considerați necesare pentru îmbunătățirea stării fizice a documentelor?*”, respondenții au oferit răspunsuri detaliate. Acestea au fost analizate și clasificate pe categorii tematice, pentru a evidenția frecvența lor și a identifica măsurile considerate prioritare în vederea conservării și îmbunătățirii stării fizice a documentelor. Analiza a arătat (Diagrama nr. 12) că 26% dintre răspunsuri vizează *reparația, restaurarea și igienizarea documentelor*, incluzând reparația cărților, restaurarea, igienizarea periodică, îndepărtarea prafului, curățarea și dezinfectarea. Un procent de 22% se referă la *asigurarea condițiilor de păstrare – temperatură, umiditate, ventilație, protecție împotriva luminii și depozitare corectă* – cu exemple precum menținerea parametrilor optimi de microclimat, evitarea luminii directe, utilizarea rafturilor adecvate, curățenie și ventilație corespunzătoare. În ceea ce privește *educația și responsabilizarea utilizatorilor*, 18% dintre respondenți au menționat importanța discuțiilor, instruirii acestora și organizării atelierelor de reparație cu implicarea lor, precum și atenția acordată modului de utilizare a cărților. *Actualizarea colecțiilor și casarea publicațiilor deteriorate sau învechite* reprezintă 14% din răspunsuri, incluzând înnoirea periodică a colecțiilor, achiziții noi și eliminarea celor care nu mai corespund intereselor cititorilor sau profilului bibliotecii. *Digitizarea și multiplicarea prin copii* au fost menționate de 10% dintre respondenți, prin scanare, xeroxare sau realizarea de copii digitale pentru documentele fragile. *Eliminarea factorilor biologici și fizici distructivi*, precum prevenirea atacului biologic sau protecția împotriva mușgaiului, insectelor și rozătoarelor, a fost menționată în proporție de 6%. Alte măsuri, în proporție de 4%, privesc *procurarea de documente realizate pe suporturi mai rezistente*, cu coperti de calitate și susținerea financiară din partea fondatorilor.

Diagrama nr. 12 Măsuri preventive sau corective necesare pentru îmbunătățirea stării fizice a documentelor

Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

Devine evident că conservarea fizică a documentelor trebuie corelată cu *educația utilizatorilor* și *modernizarea colecțiilor*, susținute prin *digitizare* și *finanțare* corespunzătoare.

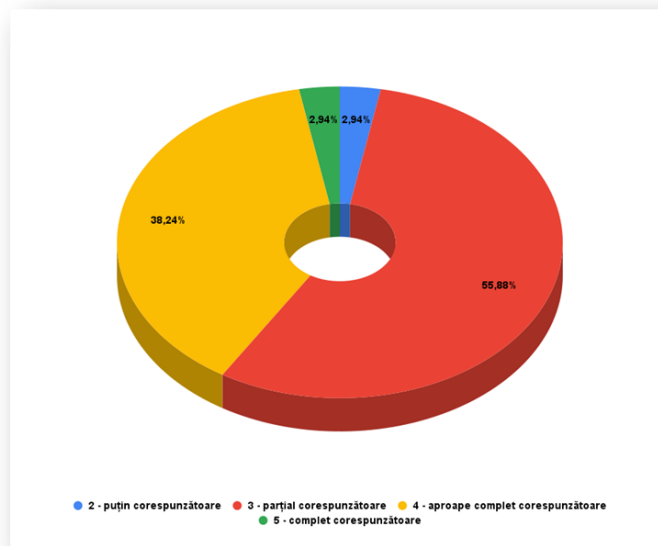
II. EVALUAREA CONCORDANȚEI COLECȚIILOR CU PROFILUL UTILIZATORILOR

Publicul are încredere în biblioteca sa și, în schimb, dorința bibliotecii publice este să-și mențină, în mod pro-activ, comunitatea informată [10, p.1], oferind fiecărui utilizator colecții adaptate nevoilor sale.

Compartimentul II a inclus, la fel, două aspecte esențiale: „*Relevanța colecțiilor pentru necesitățile utilizatorilor*” precum și „*Adaptarea la noile cerințe informaționale*”, fiind structurat în șapte întrebări. Prima întrebare din acest compartiment „*În ce măsură considerați colecția actuală a bibliotecii corespunde intereselor și necesităților informaționale ale utilizatorilor?*” a fost evaluată pe o scală de la 1 la 5, unde 1 a însemnat „*deloc corespunzătoare*” și 5 „*complet corespunzătoare*”. Doar o rețea de biblioteci a apreciat colecția ca fiind *complet corespunzătoare* (Diagrama nr. 13), iar o alta – *puțin corespunzătoare*. Majoritatea răspunsurilor s-au concentrat între nivelurile 3 și 4: 55,8% au

calificat colecțiile drept *parțial corespunzătoare*, iar 38,2% – *aproape complet corespunzătoare*.

Diagrama nr. 13 Gradul de corespundere a colecțiilor bibliotecilor publice intereselor și necesităților informaționale a utilizatorilor

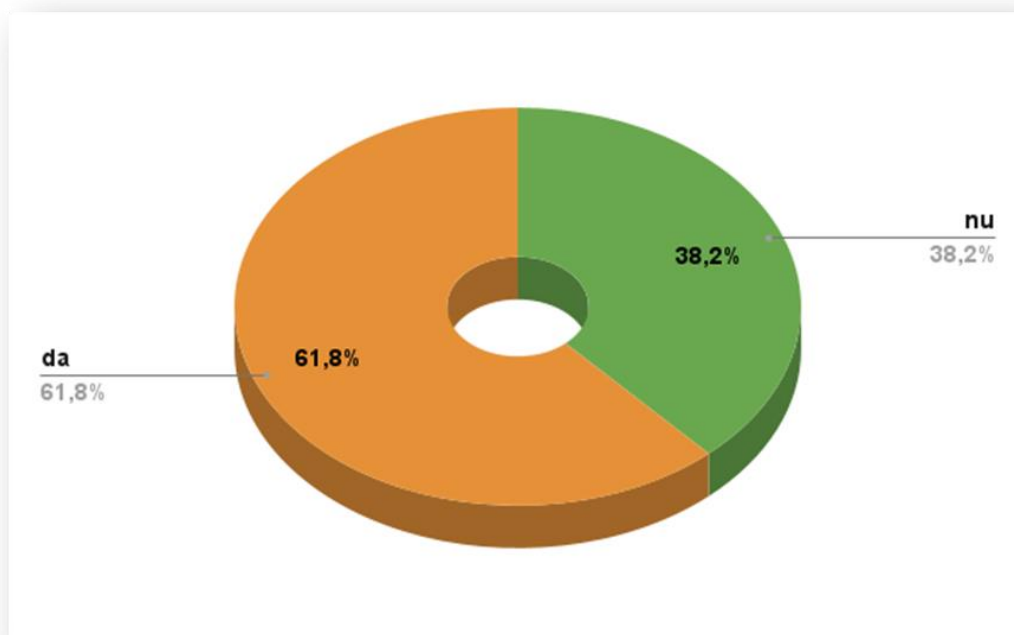
Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

Rezultatele indică o percepție predominant pozitivă, dar nu deplină, asupra gradului de corespundere a colecțiilor la nevoile reale ale utilizatorilor. Se observă un potențial de îmbunătățire, în special prin completarea și actualizarea colecțiilor, pentru ca acestea să treacă de la statutul de „*parțial corespunzătoare*” spre „*complet corespunzătoare*”. În ansamblu, datele relevă că bibliotecile sunt pe drumul cel bun, însă au nevoie de investiții și adaptări continue pentru a răspunde pe deplin cerințelor actuale de informare.

Următoarea întrebare a identificat lacunele tematice sau domeniile sub-reprezentate în colecții. Analiza răspunsurilor a evidențiat faptul că 38,2% (Diagrama nr. 14) dintre bibliotecile publice nu au identificat lipsuri majore în colecțiile lor, dispunând de colecții relativ echilibrate, bine reprezentate în psihologie, lingvistică, literatură, arte și istorie, însă chiar și aici necesitățile cititorilor evoluează constant, pe măsură ce tehnologia și stilul de viață se transformă. Totodată, 61,8% au semnalat domenii slab acoperite. Printre acestea se regăsesc științele exacte și naturale (matematică, fizică, chimie), științele aplicate și profesionale (agricultură, economie, logistică, marketing, medicină de specialitate), științele umaniste (istorie, filosofie), precum și artele și literatura, în special literatura artistică

autohtonă de calitate și operele scriitorilor clasici, dar și literatura contemporană, care să răspundă cerințelor actuale ale utilizatorilor. În același timp, domenii emergente precum dezvoltarea personală, lecturile motivaționale și psihologia practică rămân insuficient reprezentate, mai ales în bibliotecile din mediul rural, din cauza prețurilor ridicate. Situația este influențată și de scăderea producției editoriale pe domenii specializate, ceea ce limitează posibilitățile de completare a colecțiilor conform cerințelor actuale ale utilizatorilor.

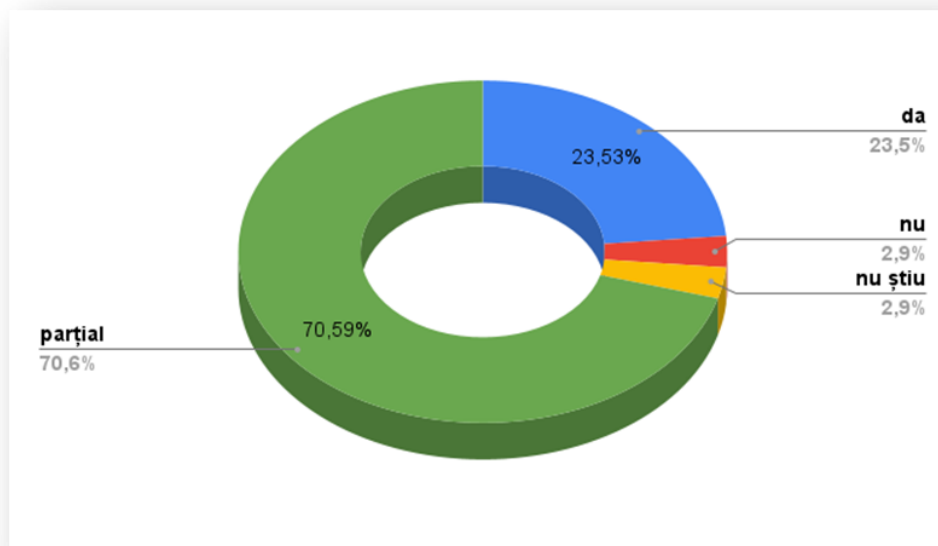
Diagrama nr. 14 Existența unor lacune tematice sau domenii sub-reprezentate în colecțiile bibliotecilor publice

Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

Întrebați dacă „Cred că există o adaptare corespunzătoare a colecției la schimbările de profil ale utilizatorilor din ultimii ani?”, (Diagrama nr. 15) 23,5% din responsabilii de colecții din biblioteci au răspuns cu „da” și 70,6% cu „parțial”. Câte 2,9% din respondenți au răspuns negativ sau au recunoscut că nu cunosc situația și răspuns cu „nu știu”.

Diagrama nr. 15. Adaptarea colecției la schimbările de profil ale utilizatorilor

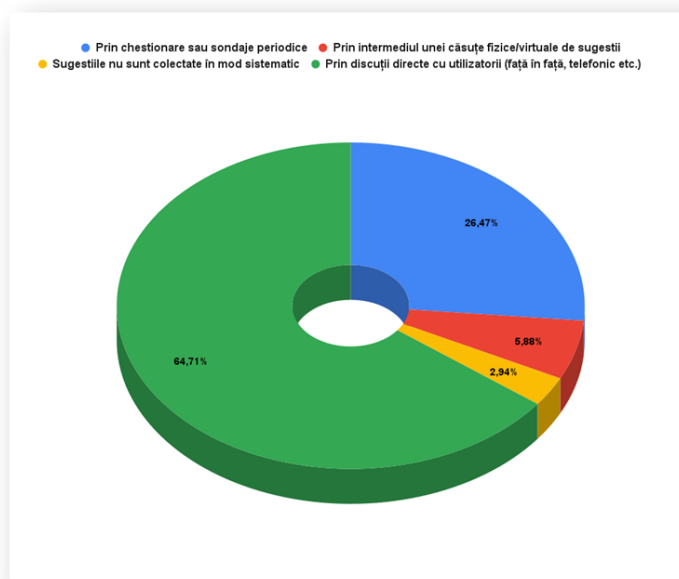
Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

Aceste rezultate sugerează că, deși există eforturi de actualizare a colecțiilor, procesul nu reușește încă să țină pasul cu dinamica intereselor și profilului utilizatorilor. Majoritatea respondenților percep adaptarea ca fiind incompletă, ceea ce evidențiază necesitatea unor strategii mai coerente și proactive de dezvoltare a colecțiilor – bazate pe analiza continuă a cerințelor publicului, pe integrarea resurselor digitale și pe diversificarea tematică a fondurilor.

Implicarea utilizatorilor în procesul de îmbunătățire a colecțiilor a fost investigată prin întrebarea: „*Care este modalitatea prin care sunt colectate sugestiile utilizatorilor în procesul de achiziție a documentelor?*”. Aceasta a urmărit identificarea mecanismelor prin care bibliotecile includ feedback-ul utilizatorilor în selecția și achiziția documentelor, evidențiind modul în care nevoile și preferințele acestora influențează formarea colecțiilor.

Rezultatele au fost următoarele: (Diagrama nr. 16) 64,7% dintre respondenți au indicat că sugestiile sunt colectate *prin discuții directe cu utilizatorii (față în față, telefonic etc.)*, 26,5% utilizează *chestionare sau sondaje periodice*, 5,88% dintre instituții au *căsuțe fizice sau virtuale de sugestii*, iar 2,9% dintre biblioteci *nu colectează sugestiile în mod sistematic*. Raportat la numărul total de biblioteci publice, acest procent corespunde unui număr de aproximativ 75 de instituții. Se mai remarcă faptul că *rețelele sociale sau alte platforme online* nu sunt folosite în prezent pentru colectarea sugestiilor utilizatorilor.

Diagrama nr. 16 Modalități de colectare a sugestiilor utilizatorilor în procesul de achiziție a documentelor

Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

Aspectul B. Adaptarea la noile cerințe informaționale a fost investigat prin 3 întrebări. Evoluția profilului utilizatorilor bibliotecii în ultimii ani a fost descrisă ca răspuns la întrebarea deschisă „*Cum ați descrie evoluția profilului utilizatorilor bibliotecii în ultimii ani?*”. Profilul utilizatorilor nu evoluează uniform (Tabelul nr. 2). Numărul acestora a rămas constant în anumite segmente, în special în rândul seniorilor, în timp ce tinerii și copiii înregistrează o scădere treptată (datele statistice din 2024 înregistrează o scădere de 2,3% a numărului de utilizatori activi, inclusiv o diminuare de 0,3% în rândul copiilor de până la 16 ani, comparativ cu anul 2023). Utilizatorii contemporani nu mai sunt doar cititori tradiționali, ci participanți activi la viața bibliotecii, interesați de programe culturale, educative și de dezvoltare personală. Biblioteca nu mai este percepută doar ca un spațiu de împrumut de cărți, ci ca un centru de resurse, socializare, învățare pe tot parcursul vieții și incluziune digitală.

Publicul bibliotecii s-a diversificat semnificativ. În trecut predominau elevii, studenții și cercetătorii, însă astăzi acesta cuprinde toate categoriile de vârstă. Preșcolarii și copiii, deși mai puțini decât înainte, participă activ la activități interactive și educative. Adolescenții și tinerii sunt interesați de programe de dezvoltare personală, cursuri de programare și ateliere creative. Adulții activi profesional utilizează biblioteca pentru resurse practice, perfecționare

profesională, cărți de specialitate și baze de date digitale. Seniorii rămân cei mai fideli utilizatori, atrași de lectură, programe culturale și oportunități de socializare.

Comportamentul utilizatorilor s-a transformat semnificativ. Aceștia consultă cataloage online, baze de date și materiale digitale, folosind platformele educaționale pentru acces rapid la informații. Cititorii sunt informați și selectivi, știind exact ce caută și venind cu cerințe precise, fie că este vorba despre bestseller-uri, cărți în vogă sau recomandări online. În același timp, utilizatorii devin activi, implicându-se în cluburi de lectură, ateliere, programe culturale și activități de voluntariat.

Nevoile și cerințele actuale ale utilizatorilor se concentrează pe acces rapid la informație și resurse digitale, materiale de dezvoltare personală, psihologie, economie, sănătate și educație civică, precum și pe cărți recente și bestseller-uri promovate pe rețele sociale. De asemenea, aceștia caută spații pentru socializare, echilibru emoțional și activități de terapie prin lectură, artă sau muzică. Lectura rapidă și orientată strict spre informația necesară devine tot mai frecventă.

Tabelul nr. 2. Evoluția profilului utilizatorilor bibliotecii în ultimii ani

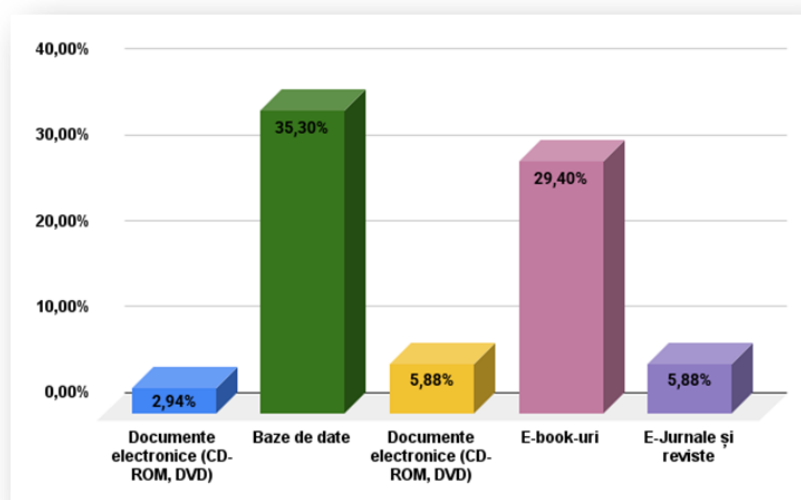
Categorie utilizatori	Tendință/număr	Comportament / Necesități
Preșcolari și copii	Scădere	Activități educative și interactive, mai puțini decât înainte
Adolescenți și tineri	Stabil / ușor în scădere	Interes pentru dezvoltare personală, tehnologie, ateliere creative, lectură rapidă
Adulți activi profesional	Ușor în scădere	Acces la resurse practice, reconversie profesională, baze de date digitale
Seniori	Constant	Lectură tradițională, socializare, participare la programe culturale
Comportament general		
Utilizarea tehnologiilor	În creștere	Consultare cataloage online, baze de date, platforme educaționale
Selectivitate și exigentă	În creștere	Cărți recente, bestseller-uri, recomandări online, liste de lectură

Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

Profilul utilizatorului de bibliotecă s-a transformat, trecând de la un consumator pasiv de carte la un actor activ, informat și exigent, cu cerințe clar definite. Biblioteca devine astfel un spațiu multifuncțional, adaptat noilor tehnologii și nevoilor diversificate ale comunității. Tendințele viitoare indică un accent sporit pe interactivitate, acces digital, incluziune socială și programe educative, menținând totodată relevanța pentru segmentele tradiționale de utilizatori, în special pentru seniori.

Acest context a condus la formularea următoarei întrebări „*Ce tipuri de resurse sau formate (ex.: materiale digitale, multimedia, etc.) considerați că ar trebui integrate în colecție pentru a răspunde mai bine cerințelor actuale ale utilizatorilor?*”. Rezultatele obținute evidențiază câteva direcții clare de dezvoltare. Cele mai solicitate sunt bazele de date (35,3%) (Diagrama nr. 17), care indică un interes puternic pentru resurse științifice, academice și informaționale actualizate constant. Această opțiune arată că atât utilizatorii, cât și bibliotecarii resimt nevoia unui acces mai bun la informație structurată și de calitate. Urmează e-book-urile (29,4%), care confirmă o tendință de modernizare și flexibilitate în accesul la lectură. Ele răspund atât cerințelor educaționale, cât și celor recreative și devin cu atât mai importante în comunitățile unde achizițiile de carte tipărită sunt limitate. Documentele electronice pe suport CD/DVD au înregistrat 5,98% (în plus față de 2,994% la menționări mixte). Relevanța lor este în scădere, dar acestea rămân utile în anumite contexte, cum ar fi materialele educaționale interactive sau arhivele, chiar dacă ponderea redusă arată că utilizatorii migrează tot mai mult către resurse online. E-jurnalele și revistele au obținut tot 5,88%, ceea ce arată un interes mai restrâns, dar nu lipsit de importanță, mai ales în domeniile științifice și profesionale, unde actualitatea și rapiditatea accesului la informație sunt esențiale.

Diagrama nr. 17 Tipuri noi de resurse și formate necesare pentru integrarea în colecție, conform cerințelor actuale ale utilizatorilor

Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

În concluzie, rezultatele arată o orientare clară către resurse digitale online, întrucât bazele de date și e-book-urile însumează aproape două treimi din preferințe. Aceasta confirmă nevoia de informație științifică actualizată și dorința utilizatorilor pentru flexibilitate și accesibilitate, contribuind totodată la creșterea eficienței procesului de învățare și cercetare și „scurtând timpul necesar în realizarea unei sarcini de cercetare” [18, p. 95], în timp ce resursele electronice tradiționale și revistele digitale joacă un rol complementar, sprijinind diversitatea colecțiilor.

Prin intermediul ultimei întrebări deschise din acest compartiment – „*Ce măsuri/sugestii aveți pentru îmbunătățirea managementului și dezvoltării colecțiilor astfel încât acestea să fie mai relevante și accesibile pentru utilizatori?*” – s-a urmărit identificarea direcțiilor prioritare de dezvoltare a colecțiilor de bibliotecă. Analiza răspunsurilor a evidențiat câteva tendințe clare, cu ponderi procentuale distincte.

Responsabilii de colecții au subliniat cu cea mai mare forță problema finanțării și a achizițiilor, aceasta reprezentând aproximativ 30% (Diagrama nr.18) din totalul sugestiilor. Se observă o preocupare constantă pentru bugete insuficiente, achiziții rare și nevoia unor soluții legislative care să garanteze un sprijin financiar stabil. În lipsa resurselor, toate celelalte inițiative rămân neînsemnate.

Un alt segment consistent, de circa 17,1%, este dedicat consultării utilizatorilor. Aici apare ideea că biblioteca trebuie să devină o voce a comunității, să consulte cititorii prin

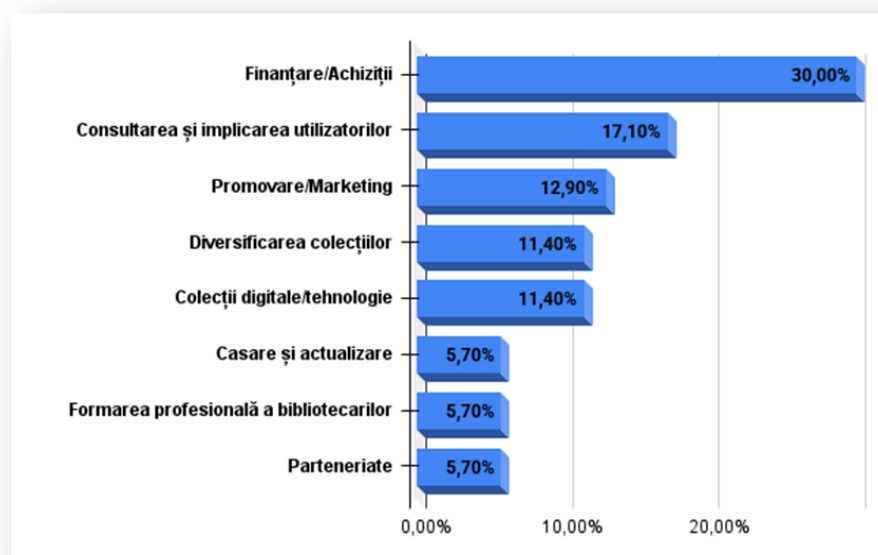
sondaje, registre de cereri, discuții directe sau chiar campanii participative. Astfel, colecțiile nu ar fi doar un produs intern, ci o oglindă fidelă a așteptărilor publicului.

Promovarea și marketingul, care reprezintă 12,9% din răspunsuri, subliniază importanța vizibilității. Chiar și cele mai bine gândite și atent selectate achiziții nu își pot atinge pe deplin scopul dacă rămân necunoscute publicului. O colecție valoroasă, dar lipsită de promovare, riscă să fie o resursă latentă, nevalorificată. În acest context, activitățile de expunere și comunicare capătă un rol esențial: expozițiile de carte, rafturile tematice, promovarea constantă în rețelele sociale și implicarea utilizatorilor prin recenzii și recomandări transformă colecțiile într-un spațiu viu, dinamic și atractiv. Astfel, biblioteca nu doar oferă acces la informație, ci și creează experiențe culturale și comunitare care dau sens și vizibilitate patrimoniului său documentar.

Diversificarea colecțiilor și colecțiile digitale sunt aproape la egalitate, fiecare cu 11,4%. Prima categorie arată dorința de a răspunde unor comunități diverse – copii, adolescenți, seniori sau grupuri lingvistice diferite – dar și de a include domenii noi precum ecologia, sănătatea sau dezvoltarea personală. Cea de-a doua indică presiunea transformării digitale: acces la baze de date, reviste electronice, catalog online și digitalizarea resurselor locale.

Un procent mai redus, de 5,7%, este acordat casării și actualizării colecțiilor, privite ca o modalitate necesară de a face loc noutăților și de a menține relevanța colecției. Tot 5,7% din răspunsuri s-au referit la formarea profesională a bibliotecarilor, considerată esențială pentru a aplica criterii moderne de selecție, evaluare și promovare. Alte 5,7% au vizat parteneriatele, de la colaborarea cu edituri și autori locali până la cooperarea cu școli, ONG-uri și instituții culturale.

Diagrama nr. 18 Sugestii pentru îmbunătățirea managementului și dezvoltării colecțiilor pentru relevanța și accesibilitatea pentru utilizatori

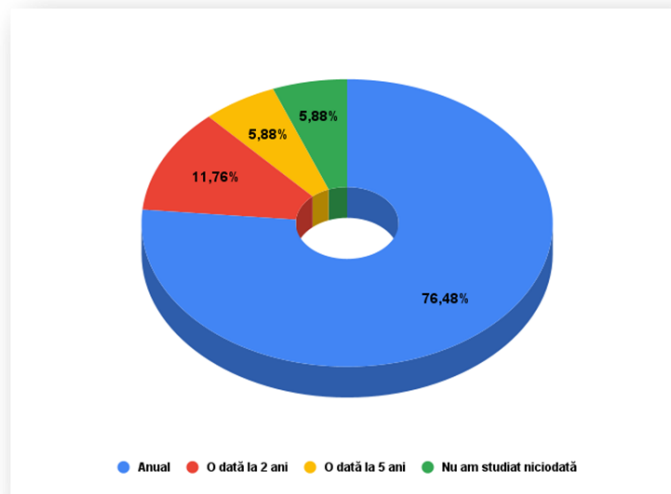
Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

Imaginea generală arată că bibliotecile își concentrează eforturile pe obținerea resurselor financiare, dar în același timp se orientează spre utilizatori, diversitate, digitalizare și vizibilitate. Răspunsurile arată clar unde se află presiunea principală – finanțarea – și cum restul elementelor se împletesc într-un program complex de modernizare și adaptare la nevoile comunității.

III. EVALUAREA GENERALĂ ȘI RECOMANDĂRI

Compartimentul III a fost dedicat evaluării generale a nivelului de satisfacție al utilizatorilor în raport cu colecția actuală a bibliotecilor publice. Prima întrebare din cadrul acestui compartiment a vizat frecvența cu care bibliotecile analizează gradul de satisfacție al utilizatorilor referitor la colecție. Analiza răspunsurilor relevă un aspect pozitiv: peste trei sferturi dintre biblioteci (Diagrama nr. 19) realizează anual studii privind satisfacția utilizatorilor. Cu toate acestea, un segment minor — 5,9% dintre biblioteci — nu a efectuat niciodată cercetări asupra satisfacției utilizatorilor.

Diagrama nr. 19. Frecvența evaluării satisfacției utilizatorilor față de colecția bibliotecii

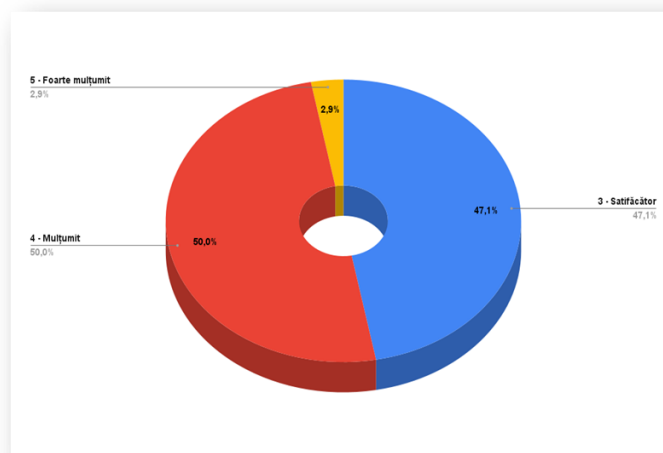

Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

O altă întrebare a vizat, în ansamblu, nivelul de satisfacție al utilizatorilor față de colecția actuală a bibliotecilor publice. Răspunsurile au fost evaluate pe o scală de la 1 la 5, unde 1 însemna *foarte nemulțumit*, 2 – *nemulțumit*, 3 – *satisfăcător*, 4 – *mulțumit* și 5 – *foarte mulțumit*.

Rezultatele arată că 50% (Diagrama nr. 20) dintre biblioteci au apreciat că utilizatorii lor sunt *mulțumiți*, 47,0% au indicat un nivel *satisfăcător*, iar aproape 3% au raportat un grad de *foarte mulțumit*.

Diagrama nr. 20 Nivelul de satisfacție al utilizatorilor față de colecțiile actuale a bibliotecilor publice

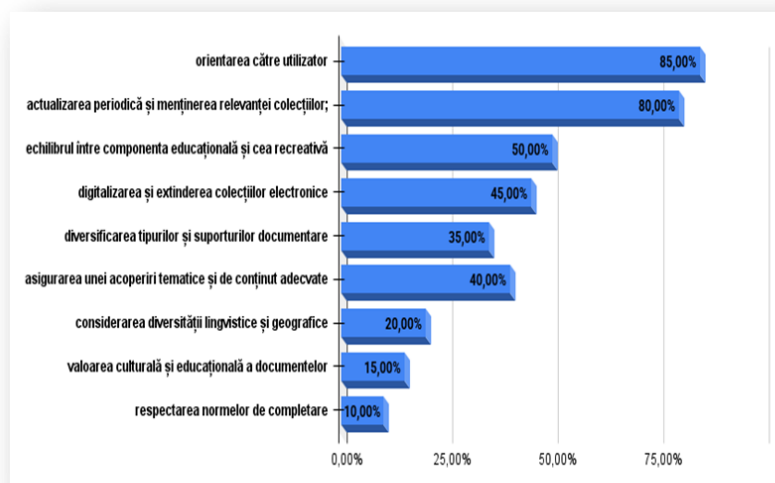
Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

Rezultatele indică faptul că majoritatea utilizatorilor bibliotecilor publice se declară satisfăcuți de colecția disponibilă, deși există încă un segment important pentru care aceasta este doar *satisfăcătoare*. Acest lucru sugerează oportunități de îmbunătățire și diversificare a resurselor, pentru a crește gradul de satisfacție și a transforma experiența utilizatorilor într-una „foarte mulțumitoare”.

Penultima întrebare din acest compartiment a fost una deschisă: „*Ce priorități ați recomanda pentru politica de dezvoltare a colecțiilor?*”. Ca exemple au fost menționate: orientarea către utilizator; actualizarea periodică și menținerea relevanței colecțiilor; echilibrul între componenta educațională și cea recreativă; digitalizarea și extinderea colecțiilor electronice; aprecierea valorii intrinseci a documentelor; diversificarea tipurilor și suporturilor documentare; asigurarea unei acoperiri tematice și de conținut adecvate; considerarea diversității lingvistice și geografice, precum și respectarea normelor de completare, printre altele. Răspunsurile specialiștilor din bibliotecile publice au evidențiat următoarele tendințe (Diagrama nr. 21) :

- ☒ *Centrare pe utilizator* – 85%: satisfacerea cerințelor și preferințelor comunității este prioritară.
- ☒ *Actualizare și relevanță* – 80%: colecțiile trebuie să rămână actuale și utile.
- ☒ *Echilibru educație-recreere* – 50% și *digitalizare* – 45%: resurse variate și extinderea colecțiilor electronice sunt apreciate.
- ☒ *Acoperire tematică* – 40%, *diversificare suporturi* – 35%, *acoperire lingvistică și geografică* – 20%, *valoarea culturală sau educațională a documentelor* – 15%, *respectarea normelor pentru achiziții pe cap de locuitor* – 10%: considerate utile, dar mai puțin frecvent menționate.

Diagrama nr. 21 Priorități pentru politica de dezvoltarea a colecțiilor

Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

Prioritățile respondenților se axează în principal pe utilizator și relevanța colecțiilor, urmate de digitalizare și diversificarea resurselor, în timp ce aspectele administrative, de echitate și acoperire tematică apar mai puțin frecvent, indicând o orientare clară către nevoile comunității și valoarea practică a colecțiilor.

Și, în sfârșit, au primit o ultimă întrebare, la fel deschisă, unde au fost solicitate comentarii pe care le consideră relevante pentru îmbunătățirea stării colecțiilor și a serviciilor bibliotecilor publice. Analiza răspunsurilor colectate relevă câteva direcții strategice majore în acest sens. În primul rând (Diagrama nr. 22), participanții au subliniat necesitatea unui *program național de achiziții cu finanțare multianuală*, care să asigure predictibilitate și coerență în completarea colecțiilor, răspunzând astfel cerințelor utilizatorilor și evoluției pieței editoriale. În paralel, se remarcă un interes crescut pentru *implicarea comunității* – prin campanii de voluntariat și donații – ceea ce reflectă dorința de a transforma biblioteca într-un proiect colectiv, susținut de întreaga comunitate.

Un alt accent puternic este pus pe *modernizarea serviciilor*: cluburi tematice, întâlniri cu autori, evenimente culturale și formare digitală pentru utilizatori. Aceste propuneri confirmă faptul că biblioteca nu mai este percepută exclusiv ca un spațiu de împrumut, ci ca un hub cultural și educațional, unde interacțiunea și experiența devin la fel de importante ca accesul la resurse.

Diagrama 22 Sugestii relevante pentru îmbunătățirea stării colecțiilor și a serviciilor bibliotecilor publice

Sursa: Elaborat de autoare în baza datelor obținute în cadrul studiului

Respondenții au evidențiat și nevoia unui *plan anual de reinnoire și casare a documentelor*, cu indicatori clari de performanță, pentru menținerea relevanței colecției. În același timp, s-a menționat *automatizarea proceselor interne* (inventariere, catalogare), *formarea continuă a personalului și îmbunătățirea condițiilor de păstrare și de semnalizare a colecțiilor*, inclusiv prin utilizarea unor *divizionare a colecției clari și vizibili*, pentru a facilita orientarea utilizatorilor și promovarea colecțiilor speciale

O parte dintre sugestii vizează dezvoltarea de colecții pentru grupuri-țintă (copii, seniori, persoane vulnerabile), *extinderea programului „Depozit Legal”* la bibliotecile raionale și municipale, precum și *colectarea sistematică de feedback* pentru adaptarea permanentă a ofertei. Toate aceste direcții converg spre un model de bibliotecă dinamică, conectată la nevoile comunității, care combină tradiția păstrării patrimoniului cu inovația în servicii și management.

În ansamblu, mesajul central transmis de participanți este că *modernizarea colecțiilor trebuie susținută financiar, planificată strategic și completată cu o implicare activă a comunității*, iar biblioteca trebuie să-și asume un rol proactiv în educarea utilizatorilor, promovarea colecțiilor și facilitarea accesului la cunoaștere.

Analiza realizată în cadrul celor patru focus grupuri conturează un tablou complex al stării colecțiilor din bibliotecile publice și completează datele obținute prin chestionar. Colecțiile se află într-un proces avansat de îmbătrânire, atât morală, cât și fizică, cu o rată de înnoire insuficientă pentru a răspunde exigențelor actuale. În multe raioane, vechimea medie a fondurilor se măsoară în zeci de ani, iar un volum semnificativ de publicații rămâne în grafie chirilică, în special în domeniul literaturii artistice. În practică, procedurile de casare sunt percepute ca fiind greoaie și dependente de aprobări administrative, fapt ce descurajează eliminarea titlurilor depășite. Totuși, modificările din p. 8 al *Regulamentului privind casarea bunurilor uzate, raportate la mijloacele fixe* stipulează că „În cazul casării documentelor de bibliotecă pe suport de hârtie din cadrul bibliotecilor publice naționale și al bibliotecilor publice din instituțiile de învățământ din subordinea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, autorizația de casare a mijloacelor fixe nu este necesară.” [13, p. 8], ceea ce înseamnă că nu este nevoie de aprobări ale administrației publice locale pentru eliminarea documentelor învechite moral sau deteriorate fizic.

Aspectul problematic cel mai frecvent semnalat este *insuficiența resurselor financiare*. Alocările bugetare locale sunt adesea foarte reduse, uneori de doar câteva mii de lei pe an, ceea ce împiedică respectarea normelor legale privind achizițiile de carte, raportate la numărul de locuitori – „procurarea a minimum 50 de titluri de documente la 1000 de locuitori” [9, art. 40]. Această situație limitează, de asemenea, posibilitatea de a diversifica colecțiile și de a răspunde nevoilor variate ale comunității. Prețurile ridicate ale cărților, mai ales în domeniile specializate, al literaturii pentru copii sau al bestseller-elor internaționale, amplifică dificultățile. În aceste condiții, completarea colecțiilor depinde în mare măsură de donații, proiecte, sponsorizări și programe de stat, surse care, deși esențiale, nu asigură o acoperire uniformă și constantă. Dar este salutară participarea în cadrul proiectului „Cărți în limba română pentru bibliotecile din Republica Moldova” inițiat de Departamentul pentru Relația cu Republica Moldova din cadrul Guvernului României, cu sprijinul Bibliotecii Naționale și al Ambasadei României la Chișinău. Au fost oferite în prima etapă peste 100.00 de cărți în format fizic și digital bibliotecilor publice din Republica Moldova. [5, p. 11]. Profilul colecțiilor rămâne adesea în urmă față de dinamica intereselor utilizatorilor. Crește cererea pentru literatură contemporană, dezvoltare personală, filozofie, psihologie, domenii IT și resurse educaționale, dar oferta este limitată. Adolescenții solicită bestseller-e și literatură fantasy, iar lipsa acestora îi orientează spre platforme online. Bibliotecarii încearcă să adapteze achizițiile prin sondaje de preferințe și monitorizarea tendințelor editoriale, însă bugetele restrânse împiedică

completare rapidă și conformă cerințelor utilizatorilor. Discrepanțele teritoriale sunt marcante. Bibliotecile din centrele urbane reușesc, prin proiecte și parteneriate, să obțină completări mai consistente, în timp ce filialele sătești rămân cu colecții foarte vechi, unele depășind 80 de ani. În aceste localități, migrarea cititorilor către bibliotecile orășenești este frecventă. În paralel, donațiile – deși vitale – generează probleme de evidență atunci când nu sunt însoțite de documente justificative, îngreunând includerea volumelor în circuitul oficial.

În pofida acestor limitări, personalul bibliotecar menține un rol activ în viața comunității prin promovarea colecțiilor, organizarea de lansări de carte, expoziții și activități de promovare. Se remarcă inițiative de modernizare, precum catalogarea electronică și promovarea noutăților pe rețelele sociale, dar accesul la baze de date și la cărți electronice rămâne limitat din cauza costurilor. Un aspect particular îl constituie preocuparea pentru conservarea patrimoniului documentar. Deși o parte din volumele din colecții sunt depășite, se acordă o atenție deosebită păstrării celor cu valoare istorică, ceea ce presupune un echilibru atent între casarea titlurilor învechite și protejarea patrimoniului documentar. Diferențele regionale reliefate de focus grupuri completează această imagine. În zona Centru, bibliotecile pun accent pe *calitate* și *echilibru*, iar rata medie de înnoire a colecțiilor bibliotecii este de 38 de ani (cel mai bun indicator este în Strășeni – 16 ani). Colecțiile sunt dinamice și mai vizibile online, reflectând un spirit activ de modernizare. În zona Nord predomină colecțiile vechi, în grafie chirilică, iar cererea pentru carte în limba română este foarte mare. Rata medie de înnoire a colecției este de 83 ani, dar există și rata de înnoire de 201 ani în Dondușeni, sau 162 ani în Râșcani. Cel mai bun indicator este la Bălți – 54 ani. În zona Sud, finanțarea este minimă; totuși, există o cerere tot mai mare pentru domeniile psihologie și dezvoltare personală. Rata medie de înnoire a colecției este de 51 ani, cel mai bun indicator este UTAG – 27 ani, dar avem și rata medie de înnoire de 101 ani în bibliotecile din raionul Taraclia. Diferențele regionale accentuează nevoia unui program național de reînnoire a colecțiilor, adaptat specificului local.

În lumina acestor constatări, este evidentă necesitatea unei *strategii naționale integrate* de reînnoire și modernizare a colecțiilor de bibliotecă. Aceasta ar trebui să includă creșterea și stabilizarea finanțării, politici flexibile de achiziție și casare, stimularea editării de carte la prețuri accesibile, dezvoltarea infrastructurii digitale și extinderea accesului la resurse electronice. Doar printr-o astfel de abordare coordonată, bibliotecile publice vor putea

răspunde adecvat nevoilor informaționale, educaționale și culturale ale comunităților contemporane.

IV. EVALUARE STRUCTURII COLECȚIILOR BIBLIOTECILOR PUBLICE DIN REPUBLICA MOLDOVA

O colecție este produsul unei selecții care este ghidată de un anumit număr de criterii și principii și depinde de : bugetul acordat pentru procurarea resurselor informaționale; profilul bibliotecii; necesitățile utilizatorilor; oferta editorială; spațiile bibliotecii și de capacitățile bibliotecarilor pentru a dezvolta și gestiona aceste colecții. Date despre structura colecțiilor bibliotecilor publice din Republica Moldova au fost obținute prin intermediul unui *Tabel* completat în Google Drive. La bază a stat *Registrele de mișcarea a colecțiilor* din aceste instituții (RMC). totuși, bibliotecile publice din patru raioane nu au transmis informațiile necesare.

Conform datelor obținute, resursele în limba română reprezintă 73,5% din totalul colecțiilor de carte ale bibliotecilor publice din Republica Moldova. Dintre acestea, 73,24% sunt tipărite cu grafie latină. Această evoluție reflectă angajamentul continuu față de valorile culturale și identitare românești. Prezența cărților în limba română tipărite cu grafie slavonă în colecțiile bibliotecilor publice din Republica Moldova se explică atât prin patrimoniul documentar cultural existent în această grafie, cât și prin contextul actual de gestionare a colecțiilor.

Aceste documente se regăsesc, în principal, în colecțiile speciale – cum ar fi cele din cadrul programului *Memoria localităților* – sau au fost primite prin depozitul legal, ceea ce le conferă o valoare istorică și documentară. În plus, mai există categorii de utilizatori vârstnici care cunosc și citesc doar în grafia slavonă, iar păstrarea acestor volume răspunde unei nevoi culturale și sociale reale. Pe de altă parte, este adevărat că unele publicații, deși nu mai au o relevanță informativă sau bibliografică, nu sunt decontate, dintr-un motiv pragmatic: colecțiile de carte ale multor biblioteci sunt încă reduse numeric, iar eliminarea acestor volume ar însemna diminuarea drastică a colecțiilor disponibile. În acest sens, păstrarea temporară a acestor cărți este o măsură de conservare a accesului la resurse, până când colecțiile vor fi completate cu titluri noi, conforme cu standardele actuale.

Această situație subliniază nevoia de investiții continue în dezvoltarea colecțiilor, pentru ca bibliotecile să poată face treptat tranziția spre o colecție actualizată, păstrând în același timp memoria culturală și accesibilitatea pentru toate categoriile de utilizatori.

Repartiție după pe domenii CZU, evidențiază următoarea distribuție a colecțiilor:

- Filosofie. Religie. Științe sociale. Istorie (*cote CZU 1/3, 902, 908, 93/99*) – 15,0%
- Matematică. Științe naturale. Științe aplicate. Geografie (*cote CZU 5, 6, 91*) – 10,1%
- Lingvistică. Filologie. Literatură (*cota CZU 8*) – 79,1%
- Generalități. Artă. Sport. Biografii (*cote CZU 0, 7, 929*) – 7,7%

Această structură reflectă o pondere considerabilă a literaturii și filologiei în colecțiile, în timp ce domeniile științifice și tehnice rămân mai slab reprezentate.

CONCLUZII

Analiza datelor obținute a confirmat validitatea ipotezelor formulate la începutul studiului. Actualizarea insuficientă și starea fizică precară influențează direct relevanța colecțiilor și decizia utilizatorilor de a le împrumuta.

Colecțiile bibliotecilor publice din Republica Moldova, în general, se mențin constante ca număr, însă insuficient actualizate și, în mare parte, moral învechite. Ritmul lent al achizițiilor, lipsa unei finanțări constante și absența unei politici naționale de achiziții uniforme accentuează discrepanțele între bibliotecile urbane și cele rurale. În același timp, deși starea fizică a documentelor este apreciată ca bună, infrastructura de conservare rămâne inadecvată, iar lipsa condițiilor optime de păstrare limitează durabilitatea patrimoniului documentar.

Actualitatea colecțiilor are un impact direct asupra frecvenței de utilizare a bibliotecii, confirmând legătura strânsă dintre calitatea colecției documentare și gradul de implicare a comunității. Profilul utilizatorilor s-a diversificat considerabil în ultimii ani, orientându-se spre resurse digitale, informație rapidă, lecturi motivaționale și domenii de interes contemporan (IT, AI, marketing digital, etc.). Cu toate acestea, oferta bibliotecilor nu reușește încă să reflecte pe deplin aceste transformări, din cauza resurselor financiare insuficiente și a proceselor de achiziție rigide.

UNESCO încurajează guvernele naționale și locale să sprijine și să se implice activ în dezvoltarea bibliotecilor publice [10, p.1]. Totuși, finanțarea limitată rămâne principala problemă sistemică, afectând întregul lanț al dezvoltării colecțiilor – de la selecție și achiziție,

până la conservare, digitalizare și promovare. În ciuda acestor constrângeri, bibliotecile publice se orientează tot mai evident către utilizator și comunitate, asumând rolul de hub cultural, centru de învățare pe tot parcursul vieții și spațiu de incluziune socială. Digitalizarea este unanim recunoscută ca prioritate strategică, însă implementarea acesteia continuă să fie limitată de lipsa infrastructurii și a resurselor tehnice adecvate.

În ansamblu, studiul confirmă că bibliotecile publice din Republica Moldova dețin un potențial profesional, instituțional și comunitar solid, care poate susține tranziția spre un model modern, hibrid și centrat pe utilizator. Consolidarea acestui proces presupune investiții sustenabile, politici coerente și cooperare interinstituțională, capabile să asigure bibliotecilor publice rolul strategic de garant al accesului liber la cunoaștere, cultură și educație în societatea informațională contemporană.

RECOMANDĂRI PRIVIND DEZVOLTAREA ȘI GESTIONAREA COLECȚIILOR ÎN BIBLIOTECILE PUBLICE

Bibliotecile publice au rolul fundamental de a asigura accesul liber, egal și nediscriminatoriu la informație, cultură, educație și participare socială, reprezentând „*poarta locală către cunoaștere, un element esențial al educației democratice și informării cetățenești*” [10, p.2].

Dezvoltarea colecțiilor constituie un proces strategic și responsabil, care trebuie să reflecte necesitățile comunității, principiile libertății intelectuale și standardele internaționale privind diversitatea culturală, accesibilitatea și incluziunea socială.

Pe baza concluziilor formulate în urma realizării Studiului național „Evaluarea stării și dinamicii colecțiilor din bibliotecile publice ale Republicii Moldova: provocări, tendințe și perspective de dezvoltare”, Biblioteca Națională a Republicii Moldova formulează următoarele propuneri și direcții de acțiune.

1. Politici și planificare strategică

Bibliotecile publice au responsabilitatea de a dezvolta și implementa politici transparente de dezvoltare a colecțiilor [12, p. 4] în concordanță cu misiunea instituției și cu principiul responsabilității publice.

Recomandări:

- Elaborarea și actualizarea permanentă a Politicii de dezvoltare a colecțiilor în consultare cu populația țintă și partenerii locali [7, p.1].

- Integrarea dezvoltării colecțiilor în planul strategic instituțional, cu obiective clare, indicatori măsurabili și evaluări periodice.
- Respecte principiul libertății intelectuale și al accesului liber la informație, excluzând formele de „cenzură politică, religioasă sau comercială” [12, p. 4].
- Aliniere politicilor de dezvoltare a colecțiilor la principiile Accesului Deschis și promovarea utilizării etice și responsabile a resurselor.
- Politica de dezvoltare a colecțiilor bibliotecii trebuie să fie un document public, accesibil pentru comunitate.

2. Dezvoltarea și diversificarea colecțiilor

Colecțiile trebuie să fie dezvoltate în mod echilibrat și dinamic, reflectând diversitatea formelor de exprimare culturală și necesitățile reale ale comunității, în format tipărit și digital. În procesul de achiziții se va ține cont de recomandările instituțiilor internaționale de profil [8, p. 70].

Recomandări:

- Consultarea periodică a site-urilor instituțiilor editoriale, Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova [1] și alte surse bibliografice pentru actualizarea achizițiilor.
- Dezvoltarea colecțiilor pe principiul complementarității suporturilor: cărți, seriale, documente de muzică tipărită, manuscrise, documente audiovizuale, documente electronice, documente grafice, brevete și altele [9, art. 3].
- Abonarea la publicații periodice (locale și naționale) la necesitatea utilizatorilor și a prevedea necesitățile non-utilizatorilor ca potențiali clienți [7, p. 35].
- Extinderea colecțiilor digitale ca element esențial pentru garantarea accesului modern la informație, inclusiv la distanță.
- Dezvoltarea colecțiilor pe baza studiilor periodice privind interesele utilizatorilor și analiza datelor de utilizare.
- Elaborarea profilului utilizatorului.
- Includerea domeniilor emergente precum: inteligență artificială, combaterea știrilor false, securitate cibernetică, evenimente climatice extreme, ecologie, sănătate mintală, educație digitală, competențe media, gândire critică, etc.
- Realizarea constantă a achizițiilor, minim 50 de titluri la 100 de locuitori [9, art. 40, p. (2)], asigurând relevanță și actualitate; publicațiile de referință reprezintă nucleu stabil al colecției.

- Eliminarea controlată a documentelor moral și fizic uzate conform criteriilor din Regulamentul privind gestionarea colecțiilor de bibliotecă [15, art. 96].

3. Echitate, diversitate și incluziune

Bibliotecile publice au responsabilitatea de a oferi acces egal tuturor membrilor comunității, asigurând servicii și colecții care reflectă diversitatea culturală, lingvistică și socială. Serviciile bibliotecii trebuie să fie furnizate pe baza accesului nediscriminatoriu, indiferent de vârstă, etnie, sex, religie, statut social sau limba utilizatorilor [10, p.1]. Colecțiile și serviciile nu trebuie să fie supuse cenzurii ideologice, politice sau religioase. [12, p. 4]. Bibliotecile construiesc comunități prin abordări incluzive și prin servicii adaptate grupurilor vulnerabile, minorităților lingvistice și persoanelor cu dizabilități [10, p.1].

Recomandări:

- Constituirea colecțiilor astfel încât să promoveze pluralismul opiniilor, diversitatea culturală și respectul pentru identitatea locală și etnică.
- Dezvoltarea colecțiilor destinate copiilor și adolescenților, asigurând acces la resurse educaționale și recreative adecvate vârstei.
- Includerea publicațiilor în limbile minorităților etnice locale, pentru susținerea dialogului intercultural și a incluziunii sociale.
- Dezvoltarea resurselor în formate accesibile, în concordanță cu necesitățile utilizatorilor cu nevoi speciale, precum persoane cu dizabilități vizuale, auditive.
- Extinderea colecțiilor care abordează teme ce sprijină incluziunea socială: drepturile omului, sănătate mintală, diversitate, egalitate de șanse, educație media și gândire critică.
- Menținerea unui climat de libertate intelectuală, eliminând orice formă de presiune politică, ideologică sau comercială asupra selecției documentelor.

4. Patrimoniul, identitate locală și valoare culturală

Bibliotecile publice reprezintă un spațiu esențial de păstrare și valorificare a patrimoniului cultural și documentar al comunităților locale. Manifestul Bibliotecii Publice IFLA–UNESCO evidențiază responsabilitatea bibliotecilor în conservarea și promovarea patrimoniului, a tradițiilor culturale și a memoriei colective, afirmând că acestea trebuie să faciliteze accesul comunității la resursele care reflectă identitatea sa istorică și culturală [10, p.2].

Regulamentul privind gestionarea colecțiilor de bibliotecă stabilește că documentele cu importanță pentru patrimoniul cultural național sunt exceptate de la casare și trebuie gestionate cu prioritate în scopul conservării pe termen lung [15, art. 35, p. 1].

Recomandări:

- Includerea în colecții a documentelor care reflectă istoria, tradițiile, cultura și personalitățile locale.
- Dezvoltarea programelor de digitalizare a documentelor patrimoniale și asigurarea accesului acestora pentru publicul larg.
- Organizarea de expoziții tematice, activități culturale și proiecte participative pentru valorificarea patrimoniului.
- Colaborarea cu instituții culturale, editori locali și comunitate pentru identificarea resurselor reprezentative de istorie locală.
- Asigurarea protecției și prezervării documentelor rare și fragile, în conformitate cu prevederile privind documentele exceptate de la casare [15, art. 88].

5. Acces, cooperare și rețele informaționale

Bibliotecile publice au obligația de a asigura acces liber, echitabil și modern la informație, atât prin resurse informaționale. Manifestul Bibliotecii Publice IFLA–UNESCO afirmă că serviciile și colecțiile bibliotecilor trebuie să fie accesibile tuturor, fizic și digital [10, p. 3], inclusiv la distanță, în sprijinul participării sociale și al învățării pe tot parcursul vieții.

Documentul subliniază rolul colaborării și al cooperării profesionale, menționând necesitatea de a dezvolta rețele naționale și internaționale pentru acces extins la resurse, schimb de bune practici și dezvoltarea infrastructurii digitale [12, p.4].

Regulamentul privind gestionarea colecțiilor bibliotecilor publice recomandă integrarea bibliotecilor într-un sistem de colaborare națională și schimb interbibliotecar, inclusiv pentru resurse digitale, în vederea creșterii accesului la informație și a eficientizării managementului colecțiilor [14, p.11].

Recomandări:

- Integrarea bibliotecilor publice în platformele naționale SIBIMOL și Biblioteca Digitală pentru valorificarea colecțiilor locale, facilitarea împrumutului interbibliotecar și accesul comun la resurse digitale.
- Extinderea accesului la baze de date electronice, resurse în Acces Deschis și biblioteci digitale internaționale.
- Dezvoltarea serviciilor de acces la distanță prin platforme electronice, aplicații mobile și împrumut digital.
- Participarea la consorții de achiziții, cooperare internațională și schimb profesional continuu.

- Asigurarea securității platformelor informaționale și actualizarea constantă a resurselor digitale.
- Promovarea utilizării serviciilor digitale prin campanii de informare, instruire și sprijin tehnologic pentru utilizatori.

6. Prezervare, sustenabilitate și valorificare

Bibliotecile publice poartă responsabilitatea de a proteja și conserva colecțiile documentare în condiții adecvate, păstrând patrimoniul cultural pentru generațiile următoare. Menținerea colecțiilor într-o stare fizică decentă, în condiții corecte de depozitare privind iluminarea, temperatura, umiditatea și protecția de incendii și alte intemperii [15, art. 66, 5].

De asemenea, documentul prevede evaluarea periodică a colecțiilor pentru identificarea publicațiilor uzate fizic sau depășite moral și excluderea documentelor care nu au fost utilizate timp de 10–20 ani, cu excepția celor cu valoare patrimonială [15, art. 87 p.3].

Recomandări:

- Asigurarea condițiilor tehnice de depozitare ce previn deteriorarea documentelor.
- Evaluarea periodică a colecțiilor, pe baza unui calendar stabilit în funcție de dimensiunea colecției.
- Aplicarea criteriilor de eliminare profesională a resurselor uzate fizic și moral.
- Extinderea resurselor digitale și adoptarea practicilor sustenabile pentru reducerea consumului de materiale.
- Promovarea colecțiilor, în format fizic și online, prin activități culturale, lansări și prezentări de carte, campanii, târguri de carte, festivaluri etc.

7. Formare profesională continuă a personalului din bibliotecă și educarea utilizatorilor

Bibliotecarii au un rol esențial în asigurarea calității colecțiilor și a serviciilor de informare. Manifestul Bibliotecii Publice IFLA–UNESCO subliniază importanța formării profesionale continue pentru dezvoltarea competențelor digitale, informaționale și sociale ale personalului de bibliotecă [9, p. 3].

Recomandări:

- Dezvoltarea continuă a competențelor profesionale a personalului din biblioteci prin formare în domenii precum tehnologii digitale, acces deschis, inteligență artificială, alfabetizare media și informațională, analiză de date și managementul colecțiilor, „pentru a face față provocărilor de acum și din viitor” [10, p.3].

- Participarea activă a bibliotecarilor în rețele profesionale, conferințe, schimburi internaționale și proiecte colaborative.
- Instruire practică a utilizatorilor – sesiuni de orientare privind manipularea corectă a documentelor, utilizarea cataloagelor (clasice și electronice), navigarea în structura colecțiilor și regulamentele de împrumut/restituire.
- Elaborarea materialelor informative pentru utilizatori: ghiduri, tutoriale și afișe pentru utilizarea responsabilă a resurselor tipărite, electronice și audiovizuale, etc.

8. Evaluarea impactului

Evaluarea impactului reprezintă un element fundamental în planificarea strategică și în justificarea investițiilor publice. Manifestul Bibliotecii Publice IFLA–UNESCO subliniază necesitatea documentării rezultatelor și a beneficiilor generate pentru comunitate, prin indicatori măsurabili și rapoarte periodice [10, p. 4].

Recomandări:

- Elaborarea unui set de indicatori pentru evaluarea utilizării colecțiilor și a impactului social.
- Realizarea sondajelor periodice privind satisfacția utilizatorilor vizând colecțiile bibliotecii.
- Includerea în *Raportul anual* a informației privind starea și dezvoltarea colecțiilor în comparație cu indicatorii de nivel național, recomandări ale organizațiilor internaționale de profil și în comparație cu indicatorii din alți ani.
- Prezentarea situațiilor actualizate privind evoluția și utilizarea colecțiilor către autoritățile competente.

ÎNCHEIERE

Dezvoltarea și gestionarea colecțiilor în bibliotecile publice trebuie privite ca un proces dinamic, interconectat și participativ. Într-o societate a cunoașterii aflate în continuă transformare, bibliotecile nu sunt doar depozite de carte, ci infrastructuri vii ale educației, culturii și inovației.

Prin implementarea acestor recomandări, bibliotecile publice din Republica Moldova pot deveni parte activă a unei rețele naționale și internaționale de resurse — deschise, durabile și orientate spre viitor. Scopul lor fundamental rămâne același: „punerea la dispoziția utilizatorilor a unor surse de informare de calitate” [2, p. 133], condiție esențială pentru o societate bazată pe cunoaștere”.

În acest context, viziunea asupra bibliotecii se extinde dincolo de limitele fizice. „Biblioteca imaginară” a lui Borges – acel spațiu infinit ce conține toate cărțile posibile – pare să devină treptat realitate. Nu mai vorbim despre o bibliotecă fizică, ale cărei granițe sunt dictate de spațiu și organizare, ci despre o vastă bibliotecă virtuală globală, capabilă, într-un viitor nu foarte îndepărtat, să reunească toate cărțile lumii și să ofere acces universal la cunoaștere. Grație tehnologiilor digitale, fiecare locuitor al planetei ar putea explora acest tezaur comun al spiritului uman.

Referințe bibliografice

1. CAMERA NAȚIONALĂ A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA. Raport anual 2024. Disponibil: <https://www.bookchamber.md/wp-content/uploads/2025/05/Rap-CNC-2024-web.pdf> [accesat 2025.10.06].
2. CORAVU, Robert. Rolul bibliotecilor în evaluarea informațiilor. In: *Coravu, Robert. Evaluarea informațiilor din mediul online : nu crede și cercetează*. București : Editura Universității din București, 2021, pp. 133-140. ISBN: 978-606-16-1273-4
3. CRISTIAN, Elena. Organizarea și conservarea colecțiilor – factor esențial în valorificarea lor eficientă. *Confluente bibliologice. Revistă de biblioteconomie și științele informării*, 2017, Nr. 12(47/48). Pp. 32-39.
4. *Date statistice privind activitatea bibliotecilor publice din RM în anii 2020-2024*. Disponibil: <http://bnrm.md/files/accesDedicat/Date%20statistice%20comparative%20privind%20activitatea%20bibliotecilor%20publice%20din%20Republica%20Moldova%20C3%AEEn%20anii%202020-2024.pdf> [accesat 2025.09.24]
5. ELAȘCO, Olga. Donație reprezentativă de carte românească pentru bibliotecile din Republica Moldova: un pod cultural durabil între Chișinău și București. *Magazin bibliologic*, 2025, nr. 1/2, pp. 11-14. ISSN 1857-1476. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/items/0bb8cd39-63d0-49c2-abad-a349fba12048> [accesat 2025.11.14]
6. HARCONIȚA, Elena și Snejana ZADAINOVA. Particularitățile de dezvoltare a resurselor informaționale în 20 de ani de independență a R. Moldova 1991 – 2011. In: *Tradiție și inovare în cercetarea științifică*, Ediția a 3-a : Materialele Colloquia Professorum, 12 oct. 2012, Bălți, 2014, pp. 194-207. Disponibil: <http://riora.usarb.md:4000/items/2d445a4f-134e-4a84-9df9-4c071b95d1d4> [accesat 2025.09.24].
7. *Guidelines for a Collection Development Policy using the Conspectus Model*. Disponibil: <https://repository.ifla.org/items/a50d5da4-16a0-4713-afbd-530a572fc442> [accesat 2025.11.18].
8. *IFLA Public Library Service Guidelines (2nd, completely revised edition)*. Disponibil: <https://repository.ifla.org/items/83753461-738d-4a36-a18e-60a7ae8e6c64> [accesat 2025.11.17].
9. *Legea nr. 160/2017 cu privire la biblioteci*. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139557&lang=ro [accesat 2025.09.24].
10. *Manifestul Bibliotecii Publice IFLA-UNESCO 2022*. Disponibil: https://new.bjc.ro/wp-content/uploads/2023/02/17-iflaunesco_public_library_manifesto_2022_rom.pdf [accesat 2025.09.24].
11. PĂDURE, Nadia. Dezvoltarea colecției de publicații: probleme și perspective. *Magazin bibliologic*. 2007, nr. 3/4, pp. 77-79. ISSN 1857-1476.
12. *Recommendation CM/REC(2023)3 of the Committee of Ministers to Member States on Library Legislation and Policy in Europe*. Disponibil: <https://rm.coe.int/0900001680aaced6> [accesat 2025.11.18].
13. *Regulamentul privind casarea bunurilor uzate, raportate la mijloacele fixe*. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146790&lang=ro# [accesat 2025.11.17].
14. *Regulamentul privind evaluarea bibliotecilor publice*. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148599&lang=ro# [accesat 2025.11.17].
15. *Regulamentul privind gestionarea colecțiilor de bibliotecă*: nr. 196 din 03 octombrie 2022. Disponibil : https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134445&lang=ro [accesat 2025.09.24].
16. *Rezultatele finale ale Recensământului Populației și Locuințelor 2024: Caracteristici etnoculturale ale populației*. Disponibil: https://statistica.gov.md/ro/rezultatele-finale-ale-recensamantului-populatiei-si-locuintelor-2024-caracteris-10121_62043.html [accesat 2025.11.5].

17. *Strategiei Naționale pentru Cultură și Patrimoniu pentru anii 2025-2035*. Disponibil: <https://gov.md/sites/default/files/media/documents/sedinte-de-guvern/2025-09/NU-650-MC-2025.pdf> [accesat 2025.09.24].
18. TÎRZIMAN Elena. Resursele informaționale și documentare electronice. In: *Cercetare și dezvoltare în bibliotecile naționale ale României și Republicii Moldova* / Biblioteca Națională a României ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova. București : BNRM; Chișinău : Biblioteca Națională a României, 2008, pp. 46-96. ISBN: 978-973-8366-08-4; ISBN: 978-9975-9968-2-2.

ANEXA 1

CHESTIONAR

Acest chestionar are scopul de a colecta informații esențiale pentru:

1. Evaluarea stării colecțiilor (prin întrebările privind actualizarea și condiția fizică a documentelor);
2. Evaluarea concordanței colecțiilor cu profilul utilizatorilor (prin analiza nevoilor, intereselor și schimbărilor din profilul publicului);
3. Elaborarea unui set de recomandări pentru gestionarea eficientă a colecțiilor, bazate pe feedback-ul direct al celor implicați.

Instrucțiuni generale:

Vă rugăm să răspundeți sincer la următoarele întrebări. Răspunsurile dumneavoastră vor fi utilizate exclusiv în cadrul studiului și vor contribui la elaborarea unor recomandări pentru gestionarea și dezvoltarea eficientă a colecțiilor.

I. DATE DEMOGRAFICE

1. Funcția ocupată:
 - director de bibliotecă
 - responsabil de colecții
 - Altul (specificați): _____
2. Vârsta:
 - < 25 ani
 - 25-40 ani
 - 41-60 ani
 - > 60 ani

II. EVALUAREA STĂRII COLECȚIILOR DE DOCUMENTE

A. Actualizarea colecțiilor

1. În ce măsură considerați că documentele din colecția bibliotecii sunt actualizate?
(Răspundeți folosind o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă „deloc actualizate”, iar 5 – „complet

actualizate”)

- 1 – Deloc actualizate
- 2 – Puțin actualizate
- 3 – Parțial actualizate
- 4 – Aproape complet actualizate
- 5 – Complet actualizate

2. Cum apreciați evoluția stării colecțiilor bibliotecii în următoarele perioade de referință: până în 1991, 1991–2010, 2011–2020 și anul 2025, în funcție de următorii indicatori: cantitate, calitate, diversitate, accesibilitate și digitalizare.

Perioada	Cantitate	Calitate	Diversitate	Accesibilitate	Digitalizare
Până în 1991	☐	☐	☐	☐	☐
1991–2010	☐	☐	☐	☐	☐
2011–2020	☐	☐	☐	☐	☐
Anul 2025	☐	☐	☐	☐	☐

3. În ce măsură considerați că documentele din colecția bibliotecii Dvs. sunt actualizate în funcție de ultimele apariții editoriale?

- Foarte des
- Destul de des
- Rar
- Foarte rar
- Nu știu

4. Cât de des se efectuează achiziții sau se completează colecția de bibliotecă?

- Lunar
- Trimestrial
- Semestrial
- Anual
- Rareori
- Niciodată

5. Considerați că lipsa actualizării documentelor afectează relevanța informațiilor oferite?

- Da, într-o măsură mare
- Da, într-o oarecare măsură
- Nu prea
- Deloc

6. Considerați că actualitatea colecției influențează numărul de utilizatori și împrumutul publicațiilor

- În mod semnificativ
- Moderat
- Puțin
- Deloc

B. Starea fizică a documentelor

7. Care este, în opinia dvs., starea fizică generală a documentelor din colecție?

(Vă rugăm să bifați o singură opțiune pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă "foarte precară" și 5 înseamnă "excelentă")

- 1 – Foarte precară
- 2 – Precară
- 3 - Satisfăcătoare
- 4 – Bună

5 – Excelentă

8. Observați deteriorări (de ex., pagini rupte, cotor deteriorat, mărire a uzurii) în documentele împrumutate frecvent?
- Da, frecvent
 - Da, ocazional
 - Rareori
 - Nu
9. Considerați că starea fizică precară a documentelor influențează negativ decizia de a utiliza și împrumuta a utilizatorilor?
- Foarte mult
 - Într-o oarecare măsură
 - Puțin
 - Deloc
10. Ce măsuri preventive sau corective considerați necesare pentru îmbunătățirea stării fizice a documentelor? (*Răspuns deschis*)

III. EVALUAREA CONCORDANȚEI COLECȚIILOR CU PROFILUL UTILIZATORILOR

A. Relevanța colecțiilor pentru necesitățile utilizatorilor

1. În ce măsură considerați colecția actuală a bibliotecii corespunde intereselor și necesităților informaționale ale utilizatorilor?
(Vă rugăm să selectați un singur răspuns pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă „deloc corespunzătoare” și 5 – „complet corespunzătoare”)
- 1 – Deloc corespunzătoare
 - 2 – Puțin corespunzătoare
 - 3 – Parțial corespunzătoare
 - 4 – Aproape complet corespunzătoare
 - 5 – Complet corespunzătoare
2. Ați identificat lacune tematice sau domenii sub-reprezentate în colecție?
- Da (vă rugăm să specificați): _____
 - Nu
3. Credeți că există o adaptare corespunzătoare a colecției la schimbările de profil ale utilizatorilor din ultimii ani?
- Da
 - Parțial
 - Nu
 - Nu știu
4. Care este modalitatea prin care sunt colectate sugestiile utilizatorilor în procesul de achiziție a documentelor?
- Prin chestionare sau sondaje periodice
 - Prin intermediul unei căsuțe fizice/virtuale de sugestii
 - Prin discuții directe cu utilizatorii (față în față, telefonic etc.)
 - Prin intermediul rețelelor sociale sau al altor platforme online
 - Sugestiile nu sunt colectate în mod sistematic
 - Altă metodă (vă rugăm să specificați): _____

B. Adaptarea la noile cerințe informaționale

5. Cum ați descrie evoluția profilului utilizatorilor bibliotecii în ultimii ani?
(Răspuns deschis – menționați principalele schimbări observate)

6. Ce tipuri noi de resurse sau formate (ex.: materiale digitale, multimedia, etc.) considerați că ar trebui integrate în colecție pentru a răspunde mai bine cerințelor actuale?

- Documente electronice (CD-ROM, DVD);
- Baze de date;
- E-book-uri;
- Cărți audio;
- E-Jurnale și reviste.

(Răspuns deschis)

7. Ce sugestii aveți pentru îmbunătățirea managementului și dezvoltării colecțiilor astfel încât acestea să fie mai relevante și accesibile pentru utilizatori?

(Răspuns deschis)

IV – EVALUAREA GENERALĂ ȘI RECOMANDĂRI

1. Cât de des studiați nivelul de satisfacție a utilizatorilor vizavi de colecția bibliotecii Dvs?

- Anual
- O dată la 2 ani
- O dată la 5 ani
- Mai rar de o dată la 5 ani
- Nu am studiat niciodată
- Altă variantă (vă rugăm să specificați): _____

2. Cum ați evalua, în general, nivelul de satisfacție al utilizatorilor față de colecția actuală a bibliotecii?

Vă rugăm să selectați un punct de pe scala de la 1 la 5, unde:

- 1 – Foarte nemulțumit
- 2 – Nemulțumit
- 3 – Satisfăcător
- 4 – Mulțumit
- 5 – Foarte mulțumit

3. Ce priorități ați sugera pentru politica de dezvoltare a colecțiilor?
(Exemplu: centrată pe utilizator ; actualizare periodică și relevanță ; echilibru între educație și recreere; digitalizare și dezvoltarea colecțiilor electronice; valoarea intrinsecă a documentului; diversificarea suporturilor și tipurilor de documentare; domeniul de conținut și acoperire tematică; acoperirea lingvistică și geografică, norma de completare, etc.)

(Răspuns deschis)

4. Există alte comentarii sau sugestii pe care le considerați relevante pentru îmbunătățirea stării colecțiilor și a serviciilor bibliotecii?

(Răspuns deschis)

Mulțumim pentru participare!

Acest instrument poate fi folosit atât în format digital, cât și în format tipărit, și poate fi completat de personalul bibliotecii.

FG - GHID DE MODERARE

Introducere (5 min)

Bună ziua, mă numesc _____ și sunt _____. În prezent, Biblioteca Națională a Republicii Moldova realizează cercetarea „Evaluarea stării și dinamicii colecțiilor din bibliotecile publice ale Republicii Moldova: provocări, tendințe și perspective de dezvoltare”.

Scopul studiului este de a analiza dinamica colecțiilor de documente din bibliotecile publice din Republica Moldova, având în vedere schimbările demografice, tehnologice și culturale. Studiul va oferi o bază empirică solidă pentru dezvoltarea unor politici eficiente de gestionare a colecțiilor, orientate spre utilizator și în acord cu bunele practici internaționale.

Această metodă de colectare a datelor are câteva reguli:

- (PENTRU FG ONLINE) Vă rog să conectați camerele, și să le păstrați conectate pe parcursul discuției. Vă rog să deconectați microfonul, și să-l porniți doar atunci când doriți să spuneți ceva.
- Dorim să auzim opiniile dvs., și nu există răspunsuri corecte sau greșite – trebuie să respectăm opinia fiecăruia, dar dacă auziți ceva și doriți să completați, simțiți-vă liber să interveniți.
- Facem înregistrarea pentru ca să ne ajute ulterior să ținem minte ce a fost spus, dar discuția este total confidențială.
- Vă rog să vorbiți mai tare ca să vă auzim.
- Avem mai multe subiecte pe care urmează să le discutăm și pentru a evita situația când discuția noastră s-ar prelungi peste timpul planificat, vă rog să nu vă supărați în cazul în care va trebui să întrerup pe cineva dintre dvs. pentru ca să trecem la următorul subiect sau să oferim cuvânt altcuiva.
- Simțiți-vă comod – sper că această discuție vă va fi interesantă și plăcută.

- **Discuția va dura aproximativ 1 oră.**

ÎNCĂLZIRE (5 min)

1. **Înainte de a începe discuția despre subiectele principale, să începem prin a ne prezenta grupului. Rog să vă prezentați și să ne spuneți ceva despre dvs. – de exemplu, ocupația, instituția pe care o reprezentați, de câți ani activați în domeniu, etc.**

STAREA COLECȚIILOR DE DOCUMENTE DIN BIBLIOTECILE PUBLICE (15 min)

2. **Cum ați descrie, în general, starea actuală a colecțiilor din biblioteca dvs.? Care sunt principalele lipsuri sau puncte forte?**
3. **În ce măsură colecțiile reflectă actualitatea, diversitatea și relevanța pentru comunitatea deservită?**

CONCORDANȚA COLECȚIILOR CU PROFILUL UTILIZATORILOR (20 min)

4. **Cât de bine considerați că răspund colecțiile nevoilor informaționale, educaționale și culturale ale utilizatorilor bibliotecii?**
5. **Ați observat în ultimii ani o schimbare în interesele utilizatorilor? Cum ați adaptat sau nu colecția la aceste schimbări?**

PROPUNERI/RECOMANDĂRI PENTRU GESTIONAREA ȘI DEZVOLTAREA COLECȚIEI DE BIBLIOTECĂ (20 min)

6. **Ce strategii sau practici considerați eficiente pentru dezvoltarea unei colecții relevante și actuale?**
7. **Ce tip de suport (financiar, metodologic, legislativ) ar fi necesar pentru a îmbunătăți procesul de gestionare și dezvoltare a colecțiilor în bibliotecile publice?**

Vă mulțumim pentru participarea la această discuție!